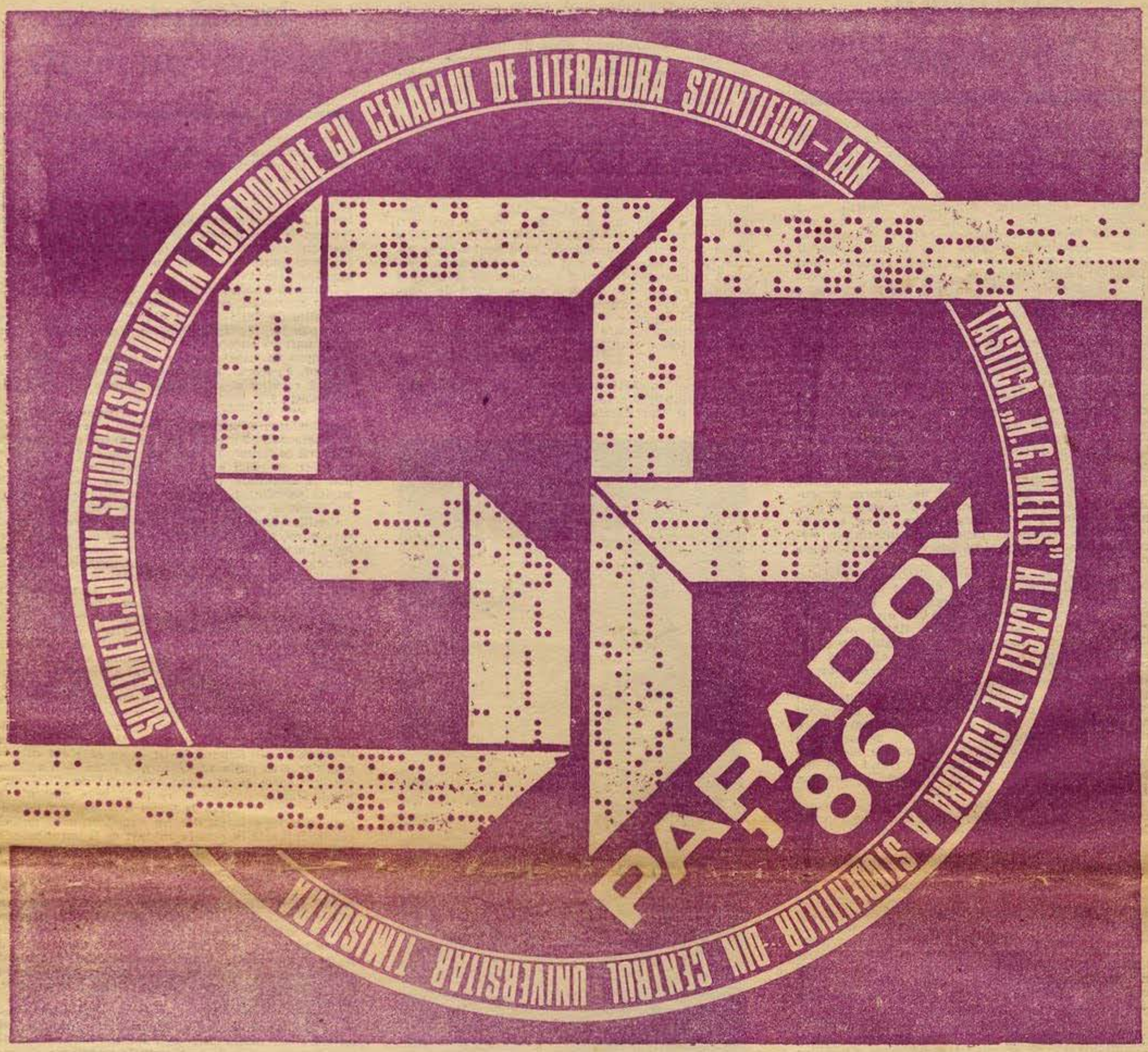
SUPLIMENT, FORUM STUDENȚESC" EDITAT IN COLABORARE CU CENACLUL DE LITERATURĂ ȘTIINȚIFICO-FAN
TASICA „H.G.WELLS" AL CASEI DE CULTURA A STUDENȚILOR DIN CENTRUL UNIVERSITAR TIMIȘOARA
PARADOX
86

PRO PACE

1. Nimic mai dificil, mai riscant ca alcătuirea unei antologii prin corespondență, în lipsa bibliografiei complete a operelor celor antologați și la discreția autoaprecierilor subiective, rezultatul fiind propriu-zis o culegere și nu o antologie (în greaca veche: anthos = floare și legein = a alege), deși ultimii ani au fost, editorial vorbind, ai culegerilor, ce reprezintă aproximativ o treime din totalul apariților S.F., cum ar fi volumele colective „Alpha", „O planetă numită anticipație", „Nici un zeu în cosmos", evenimente desigur mult așteptate de „antologați" și de critică, de cititori și de bibliofili etc. Excepția nu trebuie căutată prea departe, aceste volume reprezentînd la ora actuală alături de „Almanahul Anticipația" unica posibilitate de ieșire la mare (= la public) a tinerilor autori cenaclieri de valoare confirmată de numeroase premii, majoritatea negăsindu-și patronarea editorială locală favorabilă sau neputînd pur și simplu preda un material calitativ suficient pentru închegarea unui volum propriu. Nici una din „antologiile" sus-amintite nu au reușit însă din păcate să cîștige integral pariul valorie propus, parcurgerea lor, entuziastă la început, stîrnind nedumerirea ulterioară a lectorului prin incompleta, nefinisata, neomogena și heteroclita pseudosinteză oferită, generatoare de îndoieli privitoare la capacitatea presupusă nativă, de Demiurg sau Alchimist a „antologatorului", fin dozator de esențe și metale rare în vederea transmutării calităților individuale într-un diamant colectiv, eșec parțial ce-și are explicația sa, mulți autori nedepășind nivelul debutului (deci, încă, de neantologat!), debut preferabil într-un periodic literar și nu într-un prețios volum de **editură, fiind** adevărat, pe de altă parte, că **prea puțini dintre** ei au putut beneficia de aportul stimulativ **permanent** al unei publicații de profil, dacă nu tipărită, **măcar** măcar xeroxată...

2. Spre deosebire de celelalte surate, culegerea „Avertisment pentru liniștea planetei" are meritul deosebit de a fi dedicată în exclusivitate virfurilor așa-zisului „nou val", în majoritate debutate colectiv în anterioarele apariții, din totalul de douăzeci și cinci de autori doar cinci avînd la activ primul volum propriu (toți în aceeași solidă colecție „Fantastic Club"), fapt ce conferă volumului un caracter echilibrat, închegat, unitar, mărturie a capacității de existență literară independentă de „monștri sacri" de la noi sau de aiurea. Tot în favoarea acestei culegeri pledează mai realista reprezentare teritorială, desigur oricînd discutabilă și deschisă unei permanente îmbunătățiri, dar oricum stringent necesară reflectării mai juste a raportului de valori la nivel național, lucru îmbucurător și care trezește respectul, cu atît mai mult cu cît sîntem puși în fața unui volum declarat-tematic, subscris militantismului înalt-umanist pentru pacea lumii.

3. Fără a alătura lucrări excepționale, „Avertismentul..." înmănunchează un florilegiu de proze bune și foarte bune, de o diversitate stilistică ce poate deconcerta pe alocuri, dar care poate satisface, deasemenea, toate gusturile, reflectînd însă, inevitabil, și unele scăpări autoriale. **Rodica Bretin, Mihail Grămescu** și **Alexandru Ungureanu** semnează lucrări în genul micro-space-opera, rococo-feerice și pe alocuri baroce, dînd dovada unei fantezii și inventivități lingvistice care te cucerește atunci cînd nu îți trezește reținerea, nu atît prin exacerbata stranietate (căutată), cît datorită manifestărilor obsesive a unor lait-motive, expresie a unui prematur manierism. **Ovidiu Bufnilă, Doru Pruteanu, Dan** și **Lucian Merisca** zugrăvesc la modul direct-enunțiativ reușite fresce post-cataclismice cu caracter de avertizare. Notă aparte în culegere fac timișorenii **Dorin Davideanu** și **Silviu Genescu**, cu lucrări denotînd un profund simbolism) și o elevată conceptualizare; **Lucian Ionică** este prezent cu o povestire descriptiv-comportamentistă, ce pedalează puternic pe creionarea accentuată de caractere. **Marcel Luca**, un alt „întemeietor", este prezent cu o lucrare ce nu iese cu nimic în relief din ansamblul celorlalte povestiri bune incluse, dar scrise și tensionate la modul tradiționalist-clasic, dacă putem vorbi de clasicism la acest gen literar născut odată cu revoluția industrială, gen ai cărui clasici sînt încă, cei mai mulți, în viață.

Constantina Paligora, îngrijitoarea volumului, și-a onorat cît a putut de bine dificila sarcină asumată, de optimist Ucenic Vrăjitor (re-) lansator de talente, reușind o reprezentativă sinteză a speranțelor și certitudinilor literaturii științifico-fantastice românești. Îi urăm succes și în continuare.

VOICU A. DAVID

*) „Avertisment pentru liniștea planetei", o antologie de literatură de anticipație românească alcătuită de Constantina Paligora, Editura Albatros, Colecția „Fantastic Club", București, 1985.

Antologic, Antologie...

Dacă am încerca să convingem o persoană că literatura S.F. merită un loc în rîndurile marii literaturi, îndemnînd-o să citească gama largă a produselor de gen care apar în lume, am reuşi desigur contrariul. Dincolo de povestirile de groază, poliţiste sau erotice, folosite ca leac împotriva insomniilor, anticipaţia sintetizează visurile unei omeniri aflate încă în chinurile facerii unei noi lumi. Ea face parte dintr-un experiment efectuat la scară planetară, pe care doar îl intuim sau îl simţim (aşa cum simte un copil creşterea unui dinte). O dată mai mult ne convinge de acest lucru antologia de faţă : un titlu foarte frumos, o copertă incitantă şi o prezentare a volumului pe care am considerat-o ca un act de credinţă faţă de gen. Emoţionantă această pledoarie a lui Alexandru Mironov pentru ceea ce este mai pur şi mai bun în noi. Emoţionantă şi mai ales convingătoare.

Reîntîlnim foarte multe nume cunoscute. Povestirile semnate de Mihail Grămescu, Alexandru Pecican, Lucian Merişca, Dănuţ Ungureanu îşi merită locul în orice antologie a „legendelor despre viitor" (în special povestirea „Obiecte" atrage prin atmosfera de mister iniţiatic în care ne introduce ; deşi gesturile şi cuvintele nu vor să spună decît ceea ce spun, ele sugerează o misterioasă lume paralelă a cotidianului, generator de simboluri). Între acestea însă, repartizate destul de uniform şi ocupînd cam 40% din cuprinsul cărţii, o serie de producţii mediocre sau chiar slabe, care scot în evidenţă de multe ori lacune în cunoştinţele elementare ale autorilor. Iată cîteva „mostre" culese în timpul lecturii :

INCIDENTUL : „...o valiză plină cu butoane şi cadrane şi al cărei capac era de fapt un ecran din care ieşeau două antene inegale ..." Dacă interpretăm cuvînt cu cuvînt fraza de mai sus, înţelegem că prin ecranul aparatului sînt scoase două antene (inegale). Aparatul ar fi probabil destul de estetic, dar inutilizabil. Mai departe aflăm că dublurii primarului i se defectează un tranzistor şi îşi pierde memoria. Unui astfel de creier nu i-ar fi deloc uşor să încapă într-o clădire obişnuită şi este cu atît mai puţin probabil să poată fi reparat cu ajutorul unui *pistol de lipit*, aşa cum o face unul dintre personajele povestirii, declarînd cu nonşalanţă : „Mă pricep !". Cît despre ideea povestirii, ce sentimente vă încearcă citind : „Mirele desfăcu spatele fetei, scoase de acolo un cordon şi îl băgă în priză" ?

ULTIMA ÎNTOARCERE : „... şedilele magnetobusului aveau s-o strivească pentru a treia oară." De obicei, pe stradă nu circulă autovehicule pe şenile, iar un magnetobus nu posedă aşa ceva. Precizarea nu are alt scop decît de a ne asigura că femeia este făcută terci. Schimbînd decorul în care se desfăşoară acţiunea, descoperim o naraţiune clasică : „În cerc, tot mai aproape", însă ce diferenţă între cele două ! Între personajul lui Vladimir Colin şi cel al povestirii de faţă, timorat şi melodramatic, nu putem decît să-l preferăm pe primul.

RONDUL : Obişnuita călătorie în timp, a cărei posibilitate personajul o intuieşte imediat. Sîntem informaţi despre amenda de care este pasibil cel care calcă florile (50 lei). În rest, nu ni se spune nimic.

ULTIMA MISIUNE A LOCOTENENTULUI ALF : o acţiune incoerentă, care cade în descriptivism. Roboţii învaţă „să se adapteze din mers situaţiilor noi şi să le poată face faţă", însă „pipăie cu undele precum orbii drumul cu toiagul alb", sistem atît de incomod încît, la prima schimbare a configuraţiei terenului, unul dintre ei „se opri dezorientat în plin centrul culoarului". Cu un asemenea tip de reacţie, tipul acesta de robot putea fi bătut cu pietre, necum să extermine o întreagă omenire.

La un moment dat, autorul observă patetic poziţia în care se afla capul unui robot : „... se bălăbănea uşor la stînga şi la dreapta, lovit de palele de aer ale ventilatorului din tavan." Desigur, maşinăria, cum îşi numeşte autorul personajul antipatic, e din metal, iar palele de aer ... Şi oare cum ar trebui să arate un lift orizontal ? Dar să ne oprim aici.

Poveştile, construite după reţete prestabilite, în virtutea unei „mode" efemere, se pierd într-o somptuozitate inutilă a decorului, tipică pentru paraliteratură. Dialoguri pline de înţelesuri ce se vor adînci, care însă nu ne transmit nimic, reiau idei din proze mai vechi şi le denaturează, le schilodesc printr-o insuficientă înţelegere a lor, ducînd la o complicare a situaţiilor, pierdută definitiv în banalitate.

De ce „conviețuiesc" între coperţile aceleiaşi cărţi proze slabe cu proze foarte bune, punîndu-li-se şi primelor, nejustificat, calificativul „antologice" ? O antologie, prin însăşi definiţia ei, trebuie să fie o culegere de lucrări reprezentative, dar şi un instrument de formare a gustului, deziderate pe care nu le putem omite. Atunci cînd ni se fac destăinuiri ca „Eu am citit cîteva mii de povestiri de anticipaţie, am editat cîteva sute, am scris cîteva zeci", nu se urmăreşte oare convingerea cititorului că selecţia a fost întreprinsă de o persoană competentă ? Faptul că sîntem de la început asiguraţi că paginile acesteia sînt semnate de „specialişti în pus la microscop şi la telescop viitorul" implică pe cel care le adună într-un act de modelare, educaţional, care, prin consecinţele pe care le are, n-ar trebui neglijat.

TRAIAN URDEA ■

* „O planetă numită Anticipaţie", antologie de literatură ştiinţifico-fantastică alcătuită de Alexandru Mironov şi Dan Merişca. Ed. Junimea, Iaşi, 1985.

În căutarea zeilor pierduţi

Antologie de literatură de anticipaţie cu temă ateistă, volumul : „... poate părea eterogen, cu texte aflate la niveluri diferite de realizare", după cum recunoaşte coordonatorul ediţiei, Alexandru Mironov, în prefaţa cărţii. Mai mult decît atît, el chiar este extrem de inegal. Volumul cuprinde 18 povestiri şi schiţe, majoritatea lor fiind scrise după 1950 (puteau fi şi mai recente), realizate eterogen, de la „monştri sacri" ai genului pînă la amatori mai mult sau mai puţin înzestraţi cu har, unii dintre ei, aproape debutanţi.

O scurtă analiză statistică a lucrărilor permite cîteva constatări, sperăm, interesante :

Spaţiul de desfăşurare a acţiunii : *pe Terra, 7 ; pe alte planete, 7 ; spre limitele Universului, 3 ; într-un univers paralel, 1.*

Timpul în care decurge acţiunea : *în viitor, 8 ; prezent, 2 ; trecut, 2 ; „trecut în viitor" (o lume primitivă, rezultat al unui război atomic din viitor), 1 ; atemporal, 5.*

Idei s.f. : *călătorie în spaţiul extraterestru, 5 ; supercalculatoare puse să răspundă la o problemă fundamentală, 3 ; voiaj într-un univers paralel, 2 ; călătorii în trecut, 2 ; chirurgie temporală, 1 ; sistem complex cu cinci sori, 1 ; bombă cu hidrogen pe post de divinitate, 1 ; confecţionarea Universului (la modul parodic), 1 ; extraterestru polimorf, 1 ; creier conservat şi menţinut artificial în viaţă, 1.*

Conflict dramatic : *conflict între aspiraţia umană spre absolut şi limitele impenetrabile ale universului, 7 ; comportamentul absurd al divinităţii, 2 ; cleric fanatic în conflict cu indigeni inocenţi, 2 ; cleric fanatic în conflict cu un calculator obiectiv, 2 ; savanţi în conflict cu fanatici bigoţi, 2 ; un robot în conflict cu un mistic ce refuză salvarea de la moarte prin chirurgie temporală ; un constructor de sisteme solare în conflict cu un client nemulţumit ; un individ în conflict cu prejudecăţile semenilor săi, în faţa realităţii tragice a războiului atomic.*

Valoarea artistică *este singurul element de necontabilizat statistic, probabil deoarece atît creaţia literară, cît şi talentul care o generează sînt elemente de o complexitate care tinde către infinit.*

În primul plan, Adrian Rogoz cu capodopera „Altarul zeilor stohastici" ; un text dens, profund, plin de semnificaţii. Eduard Jurist — un excelent stil comic, dar prea puţin s.f. Gheorghe Păun — o acţiune condusă ferm şi cu „suspense" spre un final surpriză. Ovidiu Bufnilă se remarcă prin umorul de bună calitate. Cristian T. Popescu — un text interesant, idei ingenioase, dar nu neapărat noi ; puţină emoţie infuzată în plus în subtext ar fi putut prinde bine. „Cunoscătorii" lui Mihail Grămescu plutesc în generalităţi imponderabile. Eroul lui Victor Kernbach nu izbuteşte să înţeleagă exact ce i se întîmplă nici măcar în final ; nici cititorul, de altfel. În fine, cuplul Dan Merişca — George Ceauşu trimite un „Veşnic Pelerin" prin universuri răsucite precum o scoică uriaşă într-o butelcă Klein în căutarea „Zeilor ce plîng", aceştia nu sînt găsiţi la adresa lăsată şi, în compensaţie, apare într-un decor halucinant „Femeladinvis". În rolul damei fatale. Rezultă un text contorsionat, prolix, confuz, haotic şi, realmente, fără de nici un dumnezeu ...

Privind global, volumul este util şi demn de interes, ideea centrală este confirmată şi nuanţată : zei ca atare nu există nici pe Pămînt, nici în spaţiul cosmic, nici măcar în universurile imaginate de autori. Dogmatismul şi fanatismul eclesiastic sînt combătute cu argumentele raţiunii şi ale ştiinţei, locul lor este ocupat de luciditatea unicului „zeu" de pe Terra, confruntat zi de zi cu sine însuşi şi cu creaţiile sale : OMUL.

FLORIN CONTREA ■

* „Nici un zeu în cosmos", culegere de texte de anticipaţie pe teme ateiste, selecţia textelor şi coordonare : Alexandru Mironov şi Mihai Bădescu, Editura politică, Bucureşti, 1985.

PRO DOMO

În numărul din 29 iunie 1985 al revistei „Luceafărul", criticul şi prozatorul Voicu Bugariu salută apariţia „acestei interesante şi serioase publicaţii specializate în literatura de anticipaţie", care însă „apare atît de rar, încît recenzarea ei devine necesară", tocmai deoarece „un avantaj al Paradoxului într-o eventuală comparaţie cu diverse fanzine din ţară îl constituie atenţia deosebită acordată teoretizărilor, precum şi interpretărilor critice".

Aproximativ o treime (pentru amatorii unor statistici exacte : 36,45%) din sumarul numărului 8, august 1985, al revistei de literatură de limbă germană „Neue Literatur" este rezervat fenomenului science-fiction. Întîlnim aici un interviu cu scriitorul vest-german Herbert W. Franke, care semnează şi două proze scurte apărute alături de alte lucrări ale genului. Autorii ? Nimeni alţii decît Ray Bradbury, Stanislaw Lem, Ion Hobana şi Silviu Genescu. Tînărul fan timişorean apare cu o povestire publicată în „Paradox '85", „Doi şilingi pentru Ringo Mendez", în traducerea lui Helmut Britz, care îşi motivează astfel opţiunea în recenzia pe care o face fanzinului wellsist :

„Un punct luminos în deşertul schimbărilor de lume de după Einstein este Silviu Genescu : în locul obişnuitelor rînduri care plesnesc sub greutatea ideilor cosmice, izvorăşte un limbaj comic, în care se simte din plin plăcerea de-a trăi într-o necredinţă totală faţă de principii. (...)

„Revista revistelor" („Viaţa studenţească", 10 iulie 1985), rubrică semnată de criticul Traian Ungureanu, este în întregime consacrată parcurgerii şi analizei numărului 98—99 al revistei „Forum studenţesc". Din cuprinsul articolului, în care este apreciată favorabil activitatea colegilor noştri redactori, am reţinut „pro domo" un scurt pasaj :

„Fascicola science-fiction a revistei este o foarte bogată punere în temă şi exemplificare a fenomenului literaturii de anticipaţie".

Suprema încununare a ultimului număr al „Paradoxului" a fost acordarea premiului pentru cea mai bună publicaţie de profil la concursul anual de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, organizat de revista „Ştiinţă şi tehnică", manifestare integrată Festivalului Naţional „Cîntarea României" şi dedicată Anului Internaţional al Tineretului. Forţa şi maturitatea creativă a cenaclului „H. G. Wells" este dovedită şi de faptul că doi dintre membrii săi şi-au regăsit numele înscrise pe lista laureaţilor şi anume : Constantin Cozmiuc (premiul special al Uniunii Scriitorilor din România pentru povestirea „Aşteaptă-mă în visul de mîine") şi Sergiu Nicola (premiul pentru pictură).

Palmaresul cenaclului în anul universitar '85—'86 mai cuprinde şi premiile obţinute de membrii săi mai tineri la faza finală a Festivalului Artei şi Creaţiei Studenţeşti, secţiunea publicistică şi creaţie literară (Galaţi, 3—4 decembrie 1985). Este vorba despre studenţii Györffy György (premiul III, literatură de anticipaţie) şi Traian Urdea (premiul III, literatură de anticipaţie), precum şi de Voicu A. David (premiul III, text de brigadă).

PRO DOMO

Ciberanticipaţia ludică

(Despre interacţia s.f.-ului cu minicomputerul)

La început, ideea părea trăznită, imposibilă şi uşor ridicolă : o maşină să joace şah ! Apoi a apărut calculatorul electronic şi ridicolul s-a înfăptuit. Autorii de s.f. — visători incorigibili — au continuat să-l înzestreze cu însuşiri atribuite odinioară obiectelor magice din basm : vorbeşte, chiar în mai multe limbi, are grijă de casă, se mai şi joacă cu copiii după ce îi ajută să-şi facă lecţiile, care sînt, bineînţeles, propuse tot de el.

În linii mari, acestea sînt calităţile cu care erau înzestrate calculatoarele în anticipaţia de acum două-trei decenii. Revoluţia miniordinatorului din ultimii ani intrigă pînă şi minţile înfierbîntate ale autorilor, care îşi situau acţiunea într-un timp mult mai îndelungat decît i-a trebuit visului să devină realitate. Încă nu s-a isprăvit secolul şi Arthur C. Clarke este consultat via computer la redactarea prin ordinator a scenariului filmului *2010...* Apar primele filme în care imaginea este concepută cu ajutorul unui calculator : *Tron* şi *The Last Starfighter* (Ultimul luptător stelar). Apar jocurile pe computer şi odată cu ele un nou motiv s.f.

Computerul devine partener de joc în anii '70, ştie şah, dame, chiar şi pocker cu cacialmale, mai puţin GO — încă rezistent la tentativele de programare. Deceniul opt aduce creaţii specifice suportului electronic, sute de programe cu o tematică instructivă, de aventuri, deductive, de simulare, accesibile pe casetă sau, mai nou, pe discuri (floppy). Multe programe au ca motiv central teme devenite clasice în anticipaţie, majoritatea au o priză la public de-a dreptul surprinzătoare. *Ghostbusters*, de exemplu, realizează o cifră de afaceri comparabilă cu cea a unei fabrici.

Secretul acestui neaşteptat succes ar putea consta într-o trăsătură ce singularizează acest tip de joc ; el este un „joc interactiv", care aduce un schimb de informaţii aproape total între program şi jucător. O primă constatare se impune : jocul pe computer este diferit de jocul video „clasic", deşi are multe puncte comune cu acesta. El este generat de un program, are o complexitate crescută şi se procesează într-un dispozitiv unic, care poate afişa practic un număr infinit de jocuri : minicomputerul. După cum era de aşteptat, apar conexiuni reciproce între literatura s.f., din paginile căreia pare a fi coborît pe consolă, şi scenariile după care se desfăşoară acţiunea jocului.

În anticipaţie asistăm la o adevărată tendinţă de reunificare a imaginaţiei cu capacitatea de a realiza lucrul imaginat („încă neseparate în cultura arhaică" — după Huizinga). Resuscitarea caracterului ludic este de natură să provoace o adevărată revoluţie a imaginaţiei, simulată pe un tărîm imaginar, acolo unde totul se poate modela pe un ecran (încă) bidimensional, şi manifestată în planul lumii reale.

În primul rînd, proza s. f. se îmbogăţeşte cu un nou motiv literar — parţial, o dezvoltare a temei computerele, în vogă prin anii '50—'60. *WARGAMES* este un prim exemplu. Un grup de tineri care se joacă cu microcomputerul pătrund în reţeaua informatică militară. Posibilitatea este reală, graţie unor „modemuri" (modulator-demodulator) accesibile la preţuri rezonabile. *The last Starfighter* este de asemenea inspirat de aceste jocuri. Eroul se joacă la microcomputer, distrîndu-se cu simulări de lupte spaţiale. De fapt, el este manipulat de către o planetă străină care îl foloseşte ca pilot de încercare şi pentru propria apărare. *Tron* este o incursiune în lumea internă a ordinatorului, analoagă cu „inner world", spaţiul interior al psihicului uman din anticipaţia deceniului şapte. La noi, motivul apare în *Wargame* de Dan Ursuleanu, ca obiectivizare fantastică a imaginarului şi în *Oraşul de Silviu Genescu*, unde contactul cu extraterestrii are loc în interiorul jocului interactiv.

Acceptînd aprioric faptul că s.f.-ul *este artă* (totuşi !), asistăm atunci la pătrunderea informaticii pe terenul acestui gen literar, care nu numai că ţine pasul cu epoca, dar încearcă şi să o depăşească. Se poate constata cu uşurinţă şi fenomenul invers : motive s.f. prezente în jocul pe computer. Fenomenul reprezintă de fapt o schimbare de optică ; interacţiunea aproape pasivă dintre text şi cititor este înlocuită cu o participare directă la acţiune. Există două modalităţi principale, două tipuri de jocuri aflate în relaţie cu s.f.-ul.

În primul tip sîntem puşi în faţa unui text ilustrat, a cărui acţiune este dirijată de către jucător, bineînţeles, în limitele programului :

„*Uşa se deschide. Apare un robot.*

1. Dialogaţi cu ajutorul ordinatorului.

2. Îl ucideţi cu laserul".

În cel de-al doilea tip, avem de-a face cu o simulare a unui zbor, a unor lupte stelare etc. Jucătorul devine eroul acţiunii, are la dispoziţie comenzile navei, vede pe ecran o imagine a ceea ce ar presupune scenaristul că s-ar vedea în realitate, trece prin încercările pe care într-un roman le-ar urmări pasiv. Întîlnim şi aici o xenofobie cosmică specifică produselor de serie din s.f., o violenţă tipică largului consum, schematismul acţiunii simpliste, dar cu priză la public, vecină cu kitsch-ul. Debutează „s.f.-ul informatic" printr-un kitsch ? N-ar fi singurul caz. În definitiv, în comparaţie cu cinematograful, ne aflăm în stadiul primelor imagini luate de fraţii Lumière. Există însă şi jocuri mai însprate, cu ar fi *Microbe*, conceput pentru Apple-II de către un cuplu de programatori dintre care unul este chirurg. Acţiunea jocului este direct inspirată de cunoscutul film *Călătorie fantastică*, difuzat şi pe ecranele noastre. Jocul respectă esenţa romanului de călătorie şi de aventură ; întors acasă, după ce a colindat tărîmuri fantastice şi a ieşit învingător din confruntări dificile, eroul nu mai este acelaşi, călătoria l-a transfigurat, cunoştinţele i s-au îmbogăţit, orizontul este mai larg. La fel ca şi în *Microbe*, salvînd pacientul, învingînd anticorpii şi dificultăţile călătoriei simulate, jucătorul-erou se instruieşte, se familiarizează cu informatica, indispensabilă în tehnologiile viitorului, ca şi în cele actuale.

Familiarizarea cu claviatura minicomputerului este avantajul oferit de orice simulare-joc, chiar şi cele din seria kitsch. Distanţa între ele, însă, este aceeaşi ca între s.f.-ul bun şi cel de duzină, distanţa dintre arta-unicat şi produsul de serie, conceput pe bandă prin interconectarea unor secvenţe tip : invazia, apărarea, exterul răuvoitor, stilul „trage şi pe urmă întreabă".

Viitorul jocului pe computer este strîns legat de evoluţia microordinatorului, pe care însă cu greu o putem extrapola în mod veridic. Autorul s.f. poate totuşi visa la *„extraordinarul-de-mîine"*, capabil să formeze o imagine, creată integral direct în centrii vizuali ai creierului, practic imposibil de distins de percepţia reală. Problemele implicate de această invenţie fantastică — dar posibilă — se află astăzi în germen. Este jocul video nociv ? Există opinii în acest sens, justificate de aglomerarea de jocuri, de distrugeri, de bombardamente, de invazii, de explozii atomice şi de super-lasere ; o întreagă avalanşă informaţională, în care violenţa este dominantă, nu poate duce decît la violenţă, obsesia agresiunii, nervozitate, labilitate psihică. În linii mari, aceleaşi probleme sînt ridicate şi de către televiziune sau de către cinematografie. Filmul sau cartea comercială nu înfirmă cinematografia sau literatura în ansamblul ei.

Între criteriile de apreciere a diferitelor jocuri, cel estetic tinde să devină din ce în ce mai important. Calităţile imaginii şi ale sunetului devin factori hotărîtori în alegerea unui program de joc („logical" — dacă ar fi să adoptăm un termen francez), ceea ce înseamnă că, pe lîngă caracterul instructiv, stimulator şi distractiv, apare şi cel artistic.

Ne putem întreba chiar dacă nu ne aflăm în faţa germenilor unei noi forme de artă, o „artă interactivă", în care programatorul este artistul care trasează liniile generale în labirintul cărora se va rătăci jucătorul activ. O nouă formă de a se exprima pe sine, datorată unei „porniri ludice înnăscute a omului, generatoare de artă", după cum observa Huizinga în legătură cu celelalte arte. Ciber-arte, arta generată (mai corect „asistată") pe computer, şi-au croit un drum către public în ciuda (sau graţie ?) caracterului ludic pronunţat ; artistului îi revine sarcina selecţiei realizate pe baza unor programe cu funcţii de o variabilă aleatoare. De fapt, avem în faţă primul hibrid de tipul „inspiraţie=om, transpiraţie=computer", căci creativitatea este încă apanajul exclusiv al omului, iar fără program, maşina nu face doi bani.

Maşina inteligentă, autonomă, autoprogramabilă şi autoperfectibilă îşi anunţă însă, discret, apropiata apariţie...

CONSTANTIN COZMIUC ■

Tinerii şi literatura s.f.

S-a spus adesea, în diferite contexte, sub o formă sau alta, că proza sf este o literatură pentru tineret. La prima vedere afirmaţia pare de bun simţ, dar la o privire mai atentă ea poate să nedumerească sau chiar să se găsească argumente pentru a-i nega adevărul. O modalitate literară oricare ar fi ea, nu se întemeiază pe vreo discriminare în privinţa vîrstei cititorilor, iar dacă o asemenea relaţie preferenţială apare totuşi, avantajaţi se vor afla cei ce posedă o experienţă de viaţă şi estetică mai bogată, nu invers. Cu alte cuvinte, nu există nici un motiv ca literatura sf să nu fie agreată în aceeaşi măsură de tineri şi de cei mai puţin tineri.

Aceste speculaţii teoretice sînt contrazise (doar aparent, după cum vom arăta) de rezultatele unor anchete sociologice întreprinse printre cititori. Datele obţinute pun în evidenţă o structură de vîrstă net dezechilibrată în favoarea tinerilor. Astfel, dintre cititorii pasionaţi ai genului, adică acea categorie de lectori „specializaţi" în sf, aproape două treimi au sub 25 de ani ; pe de altă parte, la bibliotecă, unul dintre cele mai solicitate genuri (dacă nu cel mai solicitat) de către tineri este sf-ul.

Faptele sînt fapte şi trebuie să admitem că literatura sf este citită în primul rînd de către tineri. Dar acest lucru este oare suficient pentru a considera sf-ul drept o literatură ce se adresează îndeosebi tinerilor, o „literatură pentru tineret" ? În fond, ce se înţelege prin această sintagmă ? Dacă ea se referă numai la vîrsta medie a cititorilor şi nu ne spune nimic despre opere, în afara-unor ambigue sugestii peiorative, atunci este o formulă superfluă.

Dacă „literatură pentru tineret" se consideră acele lucrări care abordează o problematică anumită, specifică tineretului (care ar fi aceea ?), prezentată într-o formă mai accesibilă, corespunzătoare vîrstei (? !), sintagma rămîne neclară şi neadecvată genului sf.

Neclară, pentru că noţiunea de „tineret" este prea largă şi, în cazul nostru cel puţin, se dovedeşte inoperantă. Între liceean şi proaspătul absolvent al unui institut de învăţămînt superior pot exista deosebiri însemnate în modul de intrpretare a unui text literar. Ar fi necesare delimitări mai nuanţate, care să aibă în vedere nu numai vîrsta, dar şi diversitatea preocupărilor şi a nivelelor de înţelegere în cadrul aceleiaşi vîrste, subliniindu-se astfel complexitatea deosebită a fenomenului, ce nu poate fi definit doar printr-o simplă formulă.

Neadecvată, pentru că, înţeleasă astfel, „literatura pentru tineret" se suprapune în parte literaturii destinate copiilor şi celei de divertisment (aventuri etc.).

Neadecvată, şi pentru că nimic nu limitează aria tematică sau nivelul literar-artistic al prozelor sf. Există destule lucrări care o şi dovedesc, ele adresîndu-se nu unei vîrste anumite, ci lectorului avizat, indiferent de anii pe care îi are. Aici se impune o distincţie ce ne arată, printre altele, că nu există o contradicţie reală între susţinerea că literatura sf se adresează în egală măsură tuturor şi faptul că tinerii sînt cititorii ei majoritari. Este util să deosebim între modalitatea literară sf, înţeleasă ca sumă de procedee literare şi concretizarea în diferitele opere a acestei potenţialităţi. Sînt realităţi de naturi şi nivele diferite, dar avînd aceeaşi denumire, „literatura sf", se naşte o nedorită confuzie. Ca modalitate, literatura sf nu vizează un public aparte, în timp ce o operă sau alta se poate adresa cu precădere unei anumite categorii sau alteia. Aceeaşi distincţie operează şi în privinţa valorii ; dacă, să zicem, pînă acum nu s-au scris lucrări sf importante (dar ele s-au scris !), nu avem nici un temei serios să credem că nu se vor scrie de acum înainte. Nu genul în sine este cel care condiţionează asemenea realizări, ci un anumit climat favorabil creat în jurul său, de exemplu o publicaţie poate favoriza apariţia şi dezvoltarea creatorilor autentici.

O problemă rămîne, de ce literatura sf este citită mai ales de către tineri sau, cu o întrebare complementară, cum de se întîmplă că sf-ul îşi pierde, în momentul de faţă, forţa de fascinaţie odată cu maturizarea.

Se pot propune mai multe explicaţii, traducînd dimensiunile complexe ale receptării literare : sf-ul este o continuare pe alt plan a lumilor feerice ale basmului din copilărie, o disponibilitate mai mare pentru nou, un contact mai redus cu realitatea înconjurătoare etc., respectiv trecerea spre un alt tip de basm, mai puţin fantastic, îmbrăcat în haine mai „realiste" (de felul serialelor „Dallas" sau „Dinastia"), dorinţa de a-şi vedea mai direct refectată experienţa proprie de viaţă, de a întîlni în literatură situaţii prin care a trecut, nemediate de vreo lume sau împrejurări fantastice, o scădere a receptivităţii la nou etc.

Dincolo de aceste adevăruri parţiale referitoare la publicul cititor, considerat statistic, există şi cauze ce ţin de operă, subliniez, ţin de opere şi de autori, nu de genul sf ca atare. Nostalgia primelor lecturi va rămîne, ba chiar emoţia de altă dată va fi fiind căutată. Dar se va oferi oare prilejul retrăirii ei ?

LUCIAN IONICĂ ■

Ovidiu Bufnilă

Introducere în propeneutică

Toate străduințile mele de a ridica valiza se soldară cu un eșec lamentabil. Ochii profesorului mă urmăreau distrați, cu o sclipire ironică. Am dat din umeri. Pentru un om de vîrsta lui nu mi s-a părut o bagatelă bagajul acela. L-a cărat cu ușurință în timp ce mi-a definit propeneutica, locul și rolul ei în peisajul culturii moderne.

Ne-am oprit la o tonetă și profesorul a golit nici mai puțin de zece sticle de Cico. Picioarele îmi erau ca de plumb și pînă la facultate mai era cel puțin un kilometru.

Ajunsesem să blestem inclinația mea către facdetoate, către literatură și artă, spiritul meu, păgubitor, voluntar.

Trebuia să ne grăbim.

Profesorul însă nici nu se sinchisea, nu părea să fie un tip punctual, mai degrabă un desăvîrșit inocent. După o serie de întrebări năstrușnice despre: ce-ai face dumneata dacă te-ai afla în plin deșert sau dacă tatăl dumitale iubește înălțimile, profesorul mi-a cerut un răgaz. Și-a deschis valiza și a scos din ea un manuscris. PROPENEUTICA. Singurul obiect aflat în valiză. Și-a notat ceva pe marginea unei foi apoi, mulțumit, a făcut cale-ntoarsă la gară. Mi-a explicat grăbit că sala era goală, că era așteptat acasă de un prieten pe care nu-l mai văzuse de foarte mulți ani și care în chiar clipa aceea plecase de la un drum lung.

Mi-a strîns mîna cu putere și m-a privit în ochi.

Tatăl dumitale urăște înălțimile!

După plecarea trenului, întorcîndu-mă la facultate am aflat că sala în care trebuia să aibă loc întîlnirea se afla de două zile în renovare!

Am telefonat profesorului și i-am cerut explicații. Nu a reușit să mă facă să înțeleg. Dezlegarea se afla în denumirea noii sale discipline. Raportarea la ființă prin anticipare, condiționarea prin trecerea sub tăcere a cauzelor!

Seara tîrziu, asaltat de un grup furios de studenți m-am refugiat pe terasa casei noastre. Să le explic, să-i conving, un profesor de nouăzeci de ani se poate îmbolnăvi ușor de gripă.

Punct.

Cocoțat pe acoperiș, verde la față, tatăl meu încerca pentru a o mia oară să cîștige un pariu împotriva propriei sale ființe.

Ea însă, ființa, datorită unor cauze obscure refuza să se lase învinsă.

I-am făcut tatei o cafea tare și l-am rugat să coboare. Nu ne-am spus mare lucru dar mi-a trecut prin cap că, dacă m-aș fi găsit în plin deșert aș fi încercat cu orice chip să-mi iau zborul prin văzduh.

În asta consta probabil esența propeneuticii.

PUNCT

Antuza Egher

Poiana sufletelor

Pe prietena mea n-o mai vizitasem de foarte multă vreme. De patru ani nu mai știam nimic despre ea. Lucru surprinzător pentru noi, care, pe vremea cînd eram colege de școală, ne întîlneam după-masa cel puțin de două ori pe săptămînă. De cele mai multe ori mergeam eu la ea. Îi admiram casa bine construită, curtea mare, plină de bujori și, mai ales, grădina de cîpșuni din spatele casei. Stăteam acolo amîndouă ore întregi, nu ne deranja nimeni și ne povesteam tot soiul de nimicuri sau făceam planuri de viitor.

Azi mi s-a făcut un dor cumplit de zilele de demult, de Coralia. Aș dori foarte mult s-o întîlnesc. Este doar ziua mea.

Doamne, de cîte ori am bătut drumul acesta! Îl făceam uneori în zece minute, numai ca să ajung mai repede. Acum au trecut deja douăzeci și n-am depășit nici măcar drumeagul pietruit. Mai am cîțiva pași pînă la el. Mă-ncearcă o plăcere nebună, retrăiesc sentimentul fetei de 12—13 ani care aleargă cu nerăbdare din închisoarea blocului spre libertatea cîmpului și a rîului. După casa asta mare mai urmează una verde, apoi dau colțul, traversez străduța și, la numărul 7, mă întîmpină casa Coraliei. Poarta e închisă, iar în cutia poștală se odihnește un bilețel: „Sîntem la mare. Ne întoarcem peste trei săptămîni". Cele două propoziții mi-au tăiat avîntul, totuși nu vreau să părăsesc acest loc fără să revăd măcar grădina prietenei mele. M-am hotărît să aștept întunericul ca să pot sări poarta și să mă furișez. Pe stradă nu mai e nimeni. O pornesc în josul ei, pînă ajung la marginea orașului în cîmp. După cîțiva pași mă și aflu tolănită pe iarba moale.

Din nou lîngă casa ce poartă numărul 7. Să nu fie chiar nimeni acasă? Întunericul a pus stăpînire peste tot. Sar poarta fără prea mare greutate și, cu pași de pisică, mă îndrept spre ușa care dă în grădină. Sînt nevoită să aprind un chibrit ca să-mi dau seama unde se află. E chiar în fața mea. Deasupra ei, pe o tăbliță de lemn, o inscripție: „Poiana sufletelor". N-o mai văzusem.

Apăs pe clanță și intru. După primul pas simt cum mă cuprinde răcoarea încăperii. E o beznă grea. Mai aprind un chibrit. Mă dezmeticesc repede. Pe o măsuță, o luminare într-un sfeșnic.

Mi se pare că aud pași. Cine poate fi acolo? Din nou ceva... rîsete... parcă din partea stîngă. Ridic reflex lumînarea și privirea mi se oprește pe un tablou care atîrnă în aer. Din el îmi zîmbesc patru chipuri de pași. Îmi fac semne cu mîna. Aștept o explicație. Cei patru își scot pălăriile și mă salută cît se poate de respectuos.

— Eu sînt Fericirea, îmi spune primul. Faci ce poți ca să-mi dai de urmă, dar cînd mă găsești îți par prea scurtă și atunci...

— Atunci apar eu! Sînt Tristețea. Pentru trei zile de fericire îmi plătești tribut amar de lacrimi.

— Dar nu te pierzi, pentru că urmez eu. Mă recomand: Speranța. Zile întregi ești năpădită de amărăciune, însă speri mereu la revenirea fericirii pînă cînd...

— Pînă sosesc eu. Sînt Ura. Nu mă cunoști prea bine. Noi sîntem cele patru verigi din lanțul care te leagă de oameni, care uneori te sugrumă.

Strîng puternic sfeșnicul în mîini. Pașii au început să se scălîmbăie. Îi privesc cu uimire și, într-un tîrziu, îmi dau seama că-mi indică o direcție: dreapta mea. Îmi întorc capul, ca să zăresc ceva ce nu cred c-am să mai văd vreodată: o mulțime de oameni necunoscuți, bărbați și femei, fantasme nude care rîd strident, cîntă, fumează, golesc pahare sau bat cărțile. Ochii le ard în orbite, iar mîinile lor se întind spre mine.

Tremur. Trebuie să se termine odată, trebuie să plec, nu-i decît închipuire.

Mă trezesc înconjurată de imenși copaci răsturnați, stîlpi prăbușiți unii peste alții, mormane de cărămizi, nisip, praf și o liniște lugubră. Casa Coraliei dispăruse împreună cu tot ce-o înconjura. Refac traseul obișnuit pînă acasă. După vreun sfert de oră bănui că sînt în locul unde ar trebui să fie locuința mea. Și aici, peste tot, ziduri sfărîmate de pietre masive se contopesc cu cioburi de țigle și praf. Îmi cuprind capul în mîini. Printre lacrimi mi se pare că zăresc o bucată de hîrtie îngălbenită de vreme:

„Un sincer și călduros «La mulți ani!» de pe litoral.

Te sărută cu mult dor,
Coralia".

Din nou, rîsete! Unde le-am auzit? Acum, însă, nu mai am nevoie de nici o explicație. În fața mea apare o ușă. Apuc clanța ca pe o salvare, am ieșit și mă proptesc cu spatele de ea. Ochii mi se agață de tăblița de lemn pe care stă scris: „Poiana sufletelor". Îmi dau seama că soarele tocmai răsărea, că e un cer senin și că mă aflu în curtea prietenei mele. Sar poarta. Tiptil, fără să mă uit în urmă, mă îndrept spre casă cu pași uriași.

E dimineață de-a binelea cînd ajung în fața ei. În cutia poștală mă așteaptă un plic. E o felicitare:

„Un sincer și călduros «La mulți ani!» de pe litoral.

Te sărută cu mult dor,
Coralia".

Lucia Tőrők

Părintele

Atmosfera rămînea în continuare încordată. Polemica se transformase în ceartă; oamenii de rînd nu puteau înțelege ce se întîmplă de fapt, dar urmăreau totul cu ochi avizi și curioși, căutînd să treacă dincolo de aparențe.

Situația fără precedent pusese Biserica în mare dificultate. Evoluția științei și mai ales dezvoltarea intensivă a industriei calculatoarelor submina însăși existența ei ca instituție. Se lansase lozinca: „Mașina e perfectă, mașina nu poate greși!", iar sfinții părinți se văzură nevoiți să recunoască scăderea permanentă a numărului de enoriași.

Adversarii afirmau că în acea perioadă religia ajunsese într-un asemenea impas încît cei ce-o propovăduiau n-aveau altceva de făcut decît să-și arate unul altuia calea pe care trebuiau s-o urmeze întru dobîndirea vieții veșnice. Se tipăriseră cărți de popularizare a științei. Se ajunsese la înzestrarea fiecărei familii cu cîte un calculator infailibil, astfel încît predicile strălucitoare aveau un ecou tot mai redus în rîndul maselor. Dacă n-ar fi apărut atunci Părintele, Biserica ar fi devenit în curînd martora propriei sale agonii.

I se făcuse o publicitate uriașă. Sute de afișe viu colorate se puteau zări pretutindeni. Publicațiile bisericești nu mai scriau decît despre el.

Părintele predica mereu în același loc și la aceeași oră. O mulțime de oameni veni să asiste la întîia predică, iar adversarii se văzură nevoiți să recunoască ingeniozitatea de care Biserica dădea încă o dată dovadă. Nu puteau să nu rămînă surprinși. Ca și în multe alte situații precedente, Biserica adoptase același principiu ca și al inamicilor: „Mașina nu poate greși!" Părintele constituia dovada concludentă. Construit într-un scop bine determinat, Părintele își îndeplinea cu sîrg datoria de îndrumător pe drumul credinței, iar oamenii se adunau cu sutele să-l poată vedea.

Cînd începea să vorbească, liniștea se întindea peste puhoiul de mase tălăzuind și doar vocea lui se rostogolea peste capetele plecate. O voce, e drept, cu inflexiuni metalice, dar atît de caldă în clipele povestirii întîmplărilor biblice.

Dorința se îndeplinise și sfinții părinți se puteau felicita. Își pomeneau triumful în toate conferințele de presă. Dovediseră lumii că e mașină nu poate crede în Dumnezeu atîta vreme cît nu este lăsată să cunoască scrierile sfinte, cît nu este lăsată să creadă.

Părintele își petrecea tot timpul studiind. Fotografii îi tulburaseră singurătatea și sute de imagini înfățișîndu-l adîncit în lectură invadaseră revistele și ziarele.

Biserica mărcă în acea perioadă o creștere numerică atît de accentuată a membrilor ei, încît trebui să aloce fonduri necesare ridicării unor noi lăcașe de cult, capabile să ofere adăpost mulțimii celor ce-și căutau refugiul în dreapta lume a credinței.

Într-o zi, părintele nu apăru la ceasul obișnuitei predici. Oamenii îl așteptară cîteva ore, dar el nu veni. Se împrăștiară apoi căutîndu-l și, în afara orașului, în mijlocul unei cete de copii, îl găsiră povestind, culegînd flori și prinzînd fluturi.

Convocat de către consiliul ecumenic să dea seamă de comportarea sa, Părintele recunoscu, în fața gazetarilor uluiți și a mulțimii, că Dumnezeu nu există și că viața omului e frumoasă și și-o rînduiește singur.

Atunci l-au închiat într-o încăpere și au cerut mulțimii să hotărască ce pedeapsă i se cuvine.

În ziua aceea, pe care mai apoi o proclamară sărbătoarea sfîntă închinată victoriei Bisericii împotriva ereziei, oamenii se adunară. Îmbrăcați în veșminte din pînză de sac, își aprinseră torțele, alcătuind o impresionantă procesiune. Către prînz îl scoaseră în piața publică, intonînd ploaie rugăciuni pentru salvarea sufletului. Și-l arseră pe rug

Alexandru Pecican

Spitalul

*Totul a început în ziua în care m-am **angajat ca psiholog la Spitalul de boli nervoase**. Acceptasem postul la insistențele directorului, un savant de renume internațional.*

Poate nu aș fi avut curajul să istorisesc cele ce urmează niciodată dacă nu aș fi fost susținut moral tot timpul de soția mea, cunoscuta și îndrăgita scriitoare de literatură pentru copii, Tatiana Spiridonovna.

Încă de a doua zi am trecut la testele de rutină. Mi-a atras atenția, în mod deosebit, un individ bărbos și cordial, care, născut în spital, în urmă cu mulți ani, din doi părinți bolnavi, se dovedise atins congenital și nu mai părăsise niciodată așezămîntul.

Subiectul era dotat cu o inteligență ieșită din comun (de altfel doborîse toate recordurile în topul personal pe care îl fineam la zi), cu o sensibilitate la fel de mare și aș zice chiar — dacă termenul în acest context nu ar părea forțat — cu o înțelepciune magistrală.

L-am privit cu mirare și l-am întrebat cum se face că un om atît de dotat e ținut într-un ospiciu. Mi-a răspuns că totul se trage de la încăpățînarea lui de a susține adevărul. L-am întrebat despre ce adevăr este vorba. „Acela că sînt Leonardo Da Vinci". Am înțeles totul, dar, conform unui bun sfat, l-am întrebat în continuare, prefăcîndu-mă că nu înțeleg, ce îi deranjează pe doctori. „Ei susțin că cel care mă cred eu a murit de foarte mult timp".

*Nu avea rost să-l contrazic, l-am îndemnat să-și vadă în liniște de treburi și să nu pună la suflet nimic. M-a invitat la el, ca un fel de recompensă pentru încrederea și înțelegerea de care am dat dovadă. Mi-a spus că, **fiind cel mai vechi în stabiliment**, are o cameră separată pe care a transformat-o în atelier și că nu primește pe nimeni să-i calce pragul.*

În încăperea destul de mare și bine luminată erau îngrămădite tot felul de instalații și mașini din lemn, care mai de care mai complicate. Lîngă fereastră, pe un trepied, aproape gata — MONA LISA. Am zîmbit. Trebuie să recunosc însă că părea o copie fidelă. Am început să mă minunez și să o laud. Bolnavul a luat o pensulă și, cu o mînă sigură, a început să finiseze cîteva detalii. Abia atunci am remarcat amănuntul și, mirat, l-am întrebat cum poate picta cu ochelari fumurii. Mi-a răspuns că-i poartă fiindcă i-au fost impuși de direcția spitalului, dar că, atît cu ei, cît și fără ei, îi este tot una, el fiind din naștere ORB.

Silviu Genescu

Adio, Lizette!

Era o ploaie lentă, lipsită de agresivitatea ploilor de vară, dar care știa să macine. Simțeau uneori focul din barăcile lor încălzite prin suflul unor imagini răzlețe care apăreau și se dizolvau în apa și spaimele din jur. Locotenentul se oprise să-și lege un șiret de la bocancii de zbor. Adjutantul vru să treacă pe lîngă el, derapă în noroi și căzu cu un plescăit cleios și neplăcut. În alte împrejurări, imaginea unui adjutant aviator din Corpul I Aerian zăcînd în fund prin mocirlă, după ce aterizase acolo în circumstanțe puțin elegante, ar fi stîrnit cel puțin zîmbete și unele comentarii critice, dar acum locotenentul își permise doar o privire încărcată de o ironie voalată.

— Să știi că nu ești obligat să rămîi așa, îi spuse el pe un ton neutru, de parcă i-ar fi comandat „repaus". Urmă un al doilea plescăit, mai înfundat, și automatul adjutantului dispăru în noroi ca o reptilă sătulă și leneșă.

— Eu nu mai car porcăria asta, icni adjutantul ștergîndu-se de noroi cu frunza enormă a unei buruieni îngreunate de ploaie, ca toată vegetația din jur. Într-un mediu în care oboseala și războiul făceau posibile evenimente ciudate și amenințătoare, să-ți arunci arma echivala cu o sinucidere curată sau cu o țicneală evidentă. Locotenentul califică asta drept indisciplină și-i ordonă adjutantului să-și culeagă arma și s-o ia din loc.

— Ar trebui s-o demontez și s-o curăț, făcu adjutantul patinînd în urma lui.

— Asta ar însemna să ne și oprim, îi aruncă locotenentul peste umăr. Nu cred că ai fi capabil să demontezi totul din mers, să cureți fiecare piesă și să montezi apoi totul la loc. Sîntem la cîțiva kilometri de linia frontului și e de presupus că există patrule de control. Adjutantul lăsă ploaia să curgă în locul oricărei replici. Drumul pe care-l străbăteau părea lung și numai dorința de a evada din teama și incertitudinea ce se întindeau peste locurile acelea îi ținuse în picioare.

Teama și incertitudinea existau de cînd lumea, dar războiul le nuanța. Mărșăluiau printr-un mediu înecat de apă, iar fîșîitul ploii umplea tăcerea.

La un moment dat, locotenentul auzi un clinchet sec în spatele său și, întorcîndu-se avu surpriza să-l vadă pe adjutant legat la ochi cu eșarfa de zbor sub care se contura un zîmbet triumfător și nătîng.

— Am demontat automatul cu ochii închiși, domnule locotenent, făcu adjutantul la capătul unei tăceri unde se amestecau stupefacția și oroarea celui-lalt.

— Dacă te găseau nemții așa, ai fi fost numai bun de împușcat, observă locotenentul dincolo de zîmbetul satisfăcut al adjutantului. Și ce ai vrut să-mi demonstrezi cu asta? continuă el. De așa ceva este în stare orice infanterist, dar ăla cel puțin are destulă minte s-o facă în poligon și nu în spatele frontului inamic. Treci în fața mea, zise locotenentul după o pauză.

— Mă simțeam ca într-o pădure oarecare, rosti adjutantul. Ca atunci cînd, legat la ochi, îmi căutam colegii de joacă, adăugă el cu gîndul transpus în imagini depărtate. Și tot ca atunci, am simțit orice mișcare. Se opri doar cît să-și șteargă nasul cu eșarfa care-i atîrna acuma la gît. În pădurea asta nu se mișcă nimic, locotenente, zise el. Doar noi. Și pîrîul ăla afurisit.

Locotenentul se dădu la o parte ca să-i facă loc.

— Ești irresponsabil, mormăi el ca răspuns. Asta nu mai e jocul de pe vremea cînd erai puști, înțelegi? zise sărind peste niște pietroaie care se înșirau ca niște lespezi dintr-un cimitir uitat și acoperit doar de plînsetul tărăgănat al ploii. În lipsă de alte lacrimi.

— Este tot un joc, făcu adjutantul peste umăr. Și tot ca atunci mi-e teamă să nu rămîn singur. Se strecura, ușor aplecat, printre umbre și forme confuze, estompate de valul de apă care se scurgea din cerul îmbibat cu cenușiul și tensiunea apăsătoare a unei zile de toamnă și de război. Pe fața locotenentului apa formase o peliculă care-i mulase orice expresie. Totuși un zîmbet reuși să-și facă loc sub masca aceea de umezeală și de extenuare.

— Corect, zise el, e tot un joc. Dar riscurile sînt definitive. Și te asigur că n-ai să rămîi singur. Eventual invers.

Nu-și mai vorbiră multă vreme. Asta pînă cînd apăru casa. Se opriră nervoși și surprinși, revitalizați de emoție. Se adăpostiră sub crengile împreunate într-un efort neputincios de a rezista rafalelor de ploaie. Priveau casa de la distanță, încercînd să surprindă vreo mișcare dincolo de zidurile tăcute, spălate de apă. Casa avea o giruetă la capătul unei tije lungi care se împotrivea cerului mohorît și acaparator. Era cocoșul clasic, plantat acolo ca să se întoarcă în bătaia vîntului și să scîrțîie la un an după ce a fost instalat acolo.

— Nu pare casa pădurarului, zise locotenentul.

— Nici casa vrăjitoarei din „Hänsel și Gretel", observă adjutantul. Un conac, o casă părăsită..., murmură el. Ar trebui să vedem. Ajunsese în starea care-i anesteziase instinctele obligatorii. Care favorizează decizii nebunești, saltul peste groapa cu lei sau nimic. O anestezie senzorială.

Casa nu respira. O casă locuită degajă totdeauna un zgomot propriu celor din ea. În casa X ușile se trîntesc toată ziua sau în casa Y la anumite ore se aude mașina de cusut sau cineva cîntă pe înserat la pian. Chiar dacă ai casei sînt plecați, lucrurile par să aștepte.

În casa aceea din luminiș, nu părea să se fi clintit nimic de multă vreme. Ferestrele și ușa de la intrare erau ferecate cu scînduri sub formă de X, interdicție vizibilă și neliniștitoare. În casa aceea lucrurile păreau să nu aștepte pe nimeni. De foarte multă vreme nu se mai trîntise o ușă acolo, își zise locotenentul. Adjutantul era învăluit de gînduri optimiste care-i făceau să-și mențină un zîmbet voalat, în pofida oboselii și a surprizei.

— Ne-am putea usca puțin, propuse el făcînd un semn spre casă.

— Da...

— Sînt curios cine a stat în casa asta, făcu adjutantul privind țintă ferestrele baricadate cu scînduri.

— Iar eu sînt curios de ce-i tocmai aici. Asta-i mai mult un conac decît casa pădurarului. Hai să mergem, rosti locotenentul înfofolindu-se în jacheta de zbor.

Pe măsură ce se apropiau, descoperiră că ușa era marcată cu o cruce albă între brațele X-ului din scînduri. Vopseaua (sau varul) cursese, iar crucea avea aspectul unui simbol păgîn încrustat în timp și în tăcerea definitivă sub care i se păstra semnificația. Probabil că cei ce făcuseră crucea aceea fuseseră extrem de grăbiți, se gîndi locotenentul. Se opriră amîndoi în același timp.

— Acum sîntem siguri că nu este nimeni acolo, rosti adjutantul fără să-și mute privirile de pe fațada casei. Și acum știm și de ce au plecat, adăugă privindu-l pe locotenent. O luă apoi din loc. Locotenentul scoase din buzunar ultima tablă de ciocolată din rația de supraviețuire și-i rupse staniolul cu dinții.

— Cred că am să dorm pînă la sfîrșitul războiului, rosti adjutantul în timp ce desfăcea scîndurile cu pumnalul din teaca de la șold.

Locotenentul dădu din cap privind automatul sprijinit de perete. Se aplecă să-l ridice.

* * *

„Lizette! M-ai băgat în rahat și asta confirmă vorba aia de duh, care spune că n-ai nevoie decît de o femeie pentru un surprinzător de lung șir de nenorociri. Probabil că n-o să ne mai vedem niciodată, iar scrisoarea asta, dacă va fi găsită, va fi în mod sigur o interesantă piesă de muzeu. Fir-ar să fie! Aveau dreptate poveștile puse în circulație pe seama casei aștea. E un loc rău famat, ocolit, țăranii din Bergeron sur Glânne evită să intre în ea, ar dărîma-o, dar n-au curaj. Se spune că dispare la fiecare 100 de ani, dar nimeni nu știe unde. Eu știu, Lizette. Pe pielea mea. Cred că asta s-a întîmplat imediat după ce ai plecat. În orice caz, la început n-am sesizat mare lucru. Dormisem. Se făcuse dimineață și te așteptam. Apoi dinspre nord s-a auzit o canonadă puternică, a durat peste două ore. Prin fața casei au trecut o grămadă de călăreți care strigau „Vive l'Empereur!", maniere tipice pentru primul Imperiu. Credeam că visez.

Acum îl înțelegeam pe Wellington cînd a spus: „Dele domnul să vină noaptea sau Blücher". Cred că ajunsesem lîngă Austerlitz. Între timp s-au întîmplat și altele. Nu mai am curaj să cobor pe scări. Am halit toate conservele, am băut supa din termos, termin și cartușul ăla de Gitanes. Nu știu unde am să ajung sau, mai precis, CÎND am să ajung. Trăiesc de trei zile într-un hamac, înconjurat de cutii goale de conserve și țin pe burtă o geantă cu 750 000 de franci noi pe care o mîngîi ca pe o pisică. Pot să mă șterg undeva cu ei. Ieri seară a trecut o căruță prin fața casei, clopotele băteau, pe scurt, zgomotele prezentau aspectul unei străzi desfundate și circulate. În special de convoaie mortuare. Te-ai prins, nu? S-a schimbat cadrul, timpul, scenariul... Eu... Bricheta aia nichelată primită cadou de la tine reflectă o mutră pe care bunul simț mă obligă să refuz s-o recunosc ca fiind a mea. O căruță a oprit în fața casei și cineva a întrebat din capul scărilor dacă este careva acasă. A pus întrebarea în engleza aia prăfuită din piesele BBC-ului. Au plecat, dar nu înainte să-mi bată ușa în cuie și să împrăștie un damf de tămîie. Bolboroseau litanii în latină. Cred că le era frică de ceva, Lizette! Și mie mi-e frică, groaznic de frică. Dacă-l trecea vreunuia prin cap să urce, îl găseam. Ai uitat automatul ăla, Lizette... Sau trebuie să cred că mi l-ai lăsat? E bine. Încă mai sper să urci tu prima. Mai bine mă predam atunci pe aeroport. Mi-ar fi dat vreo zece, cincisprezece ani și apoi... gata. Așa sînt condamnat la un periplu continuu într-o direcție necunoscută. Totul are acum doar o singură nuanță: groaza de ziua de mîine. Nu știu ce mă așteaptă la ieșirea din casa asta. Nu știu unde am ajuns, în ce secol sîntem. Acum este liniște. Plouă. Încontinuu, și asta-mi toacă nervii. Îmi vine să urlu! Am auzit iar tunuri în depărtare. Astăzi am auzit și motoare de avion. Cine cu cine? Nu cred că sînt manevrele de toamnă. Tirul era prea dezlînat și vîguit. E un front obosit, întreținut de soldați care s-au săturat și ei.

Lizette! Închei aici. Cineva este jos la ușă. A început să desfacă zăvoreala montată de ăia cu tămîia.

Adio, Lizette! Și du-te dracului!

Ovidiu Pecican

Magazinul de tigri

Intrînd în începerea spațioasă încununată de pîine și verdeață, Wong-wong se opri o clipă în uș. Aceasta veni și se închise etanș în urma lui. Încăperea era ignatoasă. Printre crengi, aerul umed și artificial al sălilor își făcea loc cătă.

Înaintă puțin printre movilele ciudate, acoperite cu iarbă artificială, ce invadau podeaua. Tot ceea ce-l înconjura îi amplea de o neînțelegere adîncă, organică. Simțea cevo pipăind și acru în acelaș timp, plutind în aer și impregnîndu-i-se în piele. Spaima. Alergă încă vreo cîțiva metri, bătîndu-se cu pumnii în cap, încercînd să se descălțească de acest sentiment.

Auzi un țipăt sonor care-l opri pe moment în loc. Apoi plasele se întețiră în cîteva locuri din marginile încăperii și apărură patru oameni, rîgînd sinistru, cu mîrile fremătînd și ochii mijiți amenințători. Pe trupurile lor goale, tatuaje imense, tîrcate, fîngeau loc într-un fel grotesc straielor. Ciala de păr încîlcit îi făcea și mai înspăimîntători.

De cum îl zăriră pe Wong-wong, rîsetele lor deveniră mai înverșunate. Apoi porniră în goană, în patru labe, spre el.

Țipînd ascuțit de groază, Wong-wong dădu să alerge spre celălalt capăt al încăperii, dar și dintr-acolo veneu în salturi furibunde un om din acela ciudat. Privi repede în jur, sărind de cîteva ori pe loc. Se afla pe o colină. Ceva mai încolo se ridica o stîncă special amenajată. Wong-wong u-avea de unde să țîșnească. Încordîndu-și toți mușchii, Wong-wong făcu prin aer un salt temerar. Mîinile sale părăsiră în ultimă clipă o ramură cu un efort imens de una din marginile stîncii. Rămase bălăngănînd deasupra unei trape deschise, către un cubsol din care zeci de oameni țărcați, cu ochii mijiți, răgeau nerăbdători. Între timp, doi dintre urmăritorii săi urcaseră pe colină pe cele trei poteci de pe laturile stîncii.

Picioarele lui Wong-wong dădură în sfîrșit de o suprafață de sprijin. Propțindu-se cu amîndouă, trăgîndu-se cu brațele în sus, Wong-wong reuși să se cațere pe culmea stîncii.

Scoase un țipăt sorțit de victorie. Chiar atunci însă, unul din oamenii țărcați de la poale reuși să-și salte trupul deasupra peretului abrupt, la numai cîțiva pași de el.

Wong-wong sări o plasă care cobora din tavan mai aproape de sine. Sări, încercînd s-o apuce. Ochiurile ei, atît de mari de ewadar, or fi înșemnat salvarea. Prea tîrziu însă. Mîna cu ghiare a omului țîrcat ce venea din urmă îl ajunse, mușcîndu-i carnea de pe umeri și mațîndu-i clarviziu din loc. Săltul lui frînt îl duse pe Wong-wong în picioral stîncii. Oamenii țîrcați îl așteptau acolo. Înfigîndu-și coiții în trupul zdrobit, învîrtură ce mai era de sfîșiat.

*

— Ei, ce zici, îți mai menții contractul de cumpărare cu Burnett? Oamenii lui gorilii nu fac doi bani... — rise gras J. J. Kowalsky, bătîndu-l pe umăr pe bătrînul colonus care privea încremenit, prin intermediul camerei de luat vederi cu circuit închis, cum cei patru „țîgri" îl țîșniră pe omul-gorilă.

Bătrînul vru să spună ceva, dar zgomotul binecuvîntat și neted care-i adresase întrebarea se îndepărtă în timp ce zicea:

— *Lasă, nu spune nimic. Nu vreau să te influențez.*

Drumul lui ducea afară, de-a lungul coridorului, apoi pe niște scări, spre etajul superior.

— *Vă salut, domnule director!* — i se adresă un omuleț șiret, cu cașchetă pe cap, în care-l recunoscu pe avocatul militar Spurney. — *La plimbare, la plimbare?*

— *Ei așa! Control de rutină prin secții.*

— *E bine, e bine! Magazinul prosperă cu un director conștiincios.*

Nu-l mai băgă în seamă.

Intră în sala tatuajelor, unde „țîgrii" săi anesteziați erau supuși operațiunilor de specialitate în urma cărora pielea lor căpăta aspectul acela țărcat, precum și rezistența suficientă. Deasupra bezelor rulante stăteau aplecați mașterii spațiosi, precum și fete zvelte cu ace subțiri și călămări cu tuș în mînă. Pregătiți pentru orice eventualitate, așteptau „inabilizatorii" — cu carabinele rezervate de piclor. Uneori „țîgrii" se trezeau în timpul operațiunii și atunci era prăpăd. Cel mai sigur era ca la trezire să ne afle deja în cuștile lor. Chiar și așa, unii turbau la vederea transformării de culorii și aspect general pe care o zăriseră pielea lor. Dar asta dura pînă se desăvîrșea procesul de bestializare.

— *Ăsta e!* — *îi zise directorul secretarului transpirat care-l înșoțise peste tot, cînd ieșiră din sală. Dacă lucrurile merg tot așa, la anu' vom avea o comandă impresionantă gata de pus la dispoziția armatei.*

Îndreptîndu-se înspre biroul său de la parter, trecură pe lîngă ghișeul de primire, unde o mamă explica funcționarei de serviciu motivele pentru care-și aduse se fiul:

— *Noi avem șapte copii și trăim într-o mînică toată. Vreau să zic eu și bărbatu-meu. Pe Preily l-am dat la „Magazinul de cînă", acela era atunci la modă. Dar nu se-an dat decît 25 000. Iată-ne an au trecut. Avem o fată de liceu, una la școala profesională, doi băieți la școala primară, unul de grădiniță și încă o gură la sîn. Cu ce să mă descurc? Vreau să-l dau pe Silvester, am văzut reclama pe care ați publicat-o în revista „Tîn-teen roger", și nu-am gîndit că n-ar strica să ajungă paternic cu un țîgru.*

— *Nu cu un țîgru, doamnă, ci cu un sălcărat țîgru — o corectă funcționară, indatoritoare.*

— *Iar cincizeci de mii nu-i o sumă de lepădat, nu-i așa?* — *atrase directorul atenția, rîzînd ca mai înainte.*

*

Secretarul își ocupă locul la masa ce-i era destinată în anticamera biroului director ial.

Tînărul director intră la el. În spatele fotoliului său tronă portretul tatălui său, cel care urmise afacerea.

— *Al naibii bătrîn!* — *se adresă el portretului.* — *Al știut specula genial totă chestia asta cu dispariția animalelor de pe pămînt. Las' că-i bine! Oamenii au vrut animale, să-i ajutăm să le obținăm.*

Apoi sună interfonul și secretara de la „Țîgrul" comandat. Și rîdică să-i lasă în relațiile cu publicul. Îi anunță că fiica guvernatorului a venit la magazin să-și le întîmpinare.

Dorin Davideanu

Privirea stelelor, rece

Privește unul din prospectele editate de Societatea Intergalactică pentru Colonizarea Planetelor Exterioare.

Veniți pe Edina!

Dormitorii vor călătorii numai cu nave clasa I, îi se va asigura tot confortul, le vor fi satisfăcute toate dorințele. Nu mai mult (aunș discret, cu țîțere mici, în jomi paginăi), îi se vor achita toate eventualele datorii acumulate pe Terra. Că despre planetele de destinație... adevărate poradisuri. Vegetație exuberantă, aer înmiresmat, grădini neatinse aflate într-o bîlnță și continuă primăvară. Apartamente de vis în orașe mari și curate, avînd toate dotările imaginabile, ba chiar și cîteva inimaginabile. Sau, la alegere, o căsuță ascunsă între dealurile domoale.

Adesea m-am întrebat cine plecă în capătul celălalt al galaxiei, cine lasă baltă prieteni, rude, colegi, casă, mă roș, totul, ca să pornească „spre stele", ca spre o țară a făgăduinței. Acum, cînd mă aumăr și eu printre cei care vor pleca, am găsit un posibil răspuns.

Veniți pe Edina! Pe prima pagină e fotografia unui pare uriaș, al cărui protectanți trebuie că au încercat să materializeze viziunea lor asupra raiului. În prim plan, o fată nălțută și zveltă, cam ca fosta mea iubită, ținută de umeri, tandru și protector, de un tînăr cu alură sportivă, zemănînd cu țipul în favoarea căruia ea m-a dat uitării. M-a dat uitării.

*

Peste două săptămîni sînt prezent pe cosmoport. Am șosit cu cîteva ore mai devreme și acum sînt la o șasea cafea. Astronava se numește chiar „El Dorado" și are exact numărul de cinematografe, cîteburi și restaurante prevăzute în prospect.

*

Au trecut alte două săptămîni și călătoria decurge fără probleme. N-ay zice că e monoton. În hublourile ocale, astrii se rearanjează în mereu alte constelații.

După-amiezile le petrec de obicei în sala de lectură, singur. Dar ieri, numai ce văd că se așează lîngă mine o brunetă cu ochi albăstrii cu ațelul, neprevăzută în prospect. Mă întreabă pentru început dacă nu-i aș da din aici, departe de Terra, între stelele înghețate, oamenii sînt exalt mai apropiați unul de altul, mai prietenoși, deschiși și solidari, mai calzi. Nu-i așa?

Căldura oamenilor e mai mult decît îndoielnică, îi răspund. Cu totul altfel stau lucrurile în prichipa stelelor. Nu pot să-nțeleg, mereu aud: stelele reci, stelele înghețate, eclipsa de gheață a stelelor. În tot universul, stelele sînt singurele corpuri cu adevărat fierbinți.

Peste cîteva zile ne retultînim. Tot în sala de lectură.

— *Nici nu m-am prezentat. Mă cheamă Cora.*

(Cora, un nume de stea.)

— *Eu sînt Daniel.*

— *Imi pare bine.*

— *Nu mai puțin.*

— *Numai puțin?...*

Am reluat discuția, cu mușinînd că în ceptorul stelelor s-au copt seminșele vieții, iar acum tot stelele sînt cele care ne cheamă să răsplnăim viața în universe.

*

Adeșta călduță omenești îmi spune că nu există pămînteun care să nu se bucure de bucuria celui apropiat, să nu sufere la suferința unui prieten.

— *Da, zic eu, fiecare se bucură la un succes al meu, îndeosebi dacă poate să trag un foto din asta și e de-a dreptul nenorocit cînd mi se întîmplă un necaz, mă-nec dacă are și el de suferit în urma acestui fapt.*

La care Cora îmi răspunde că nu gustă umorul meu, fiindcă e neurăt și precis îi cade greu la stomac.

După-amiezile le petrec de obicei în sala de lectură, singur. Dar ieri, numai ce văd că se așează lîngă mine o brunetă cu ochi albăstrii cu ațelul, neprevăzută în prospect. Mă întreabă pentru început dacă nu-i aș da din aici, departe de Terra, între stelele înghețate, oamenii sînt exalt mai apropiați unul de altul, mai prietenoși, deschiși și solidari, mai calzi. Nu-i așa?

Căldura oamenilor e mai mult decît îndoielnică, îi răspund. Cu totul altfel stau lucrurile în prichipa stelelor. Nu pot să-nțeleg, mereu aud: stelele reci, stelele înghețate, eclipsa de gheață a stelelor. În tot universul, stelele sînt singurele corpuri cu adevărat fierbinți.

Peste cîteva zile ne retultînim. Tot în sala de lectură.

— *Nici nu m-am prezentat. Mă cheamă Cora.*

(Cora, un nume de stea.)

— *Eu sînt Daniel.*

— *Imi pare bine.*

— *Nu mai puțin.*

— *Numai puțin?...*

Am reluat discuția, cu mușinînd că în ceptorul stelelor s-au copt seminșele vieții, iar acum tot stelele sînt cele care ne cheamă să răsplnăim viața în universe.

Adeșta călduță omenești îmi spune că nu există pămînteun care să nu se bucure de bucuria celui apropiat, să nu sufere la suferința unui prieten.

— *Da, zic eu, fiecare se bucură la un succes al meu, îndeosebi dacă poate să trag un foto din asta și e de-a dreptul nenorocit cînd mi se întîmplă un necaz, mă-nec dacă are și el de suferit în urma acestui fapt.*

La care Cora îmi răspunde că nu gustă umorul meu, fiindcă e neurăt și precis îi cade greu la stomac.

Aceam timp destul, așa că ducușile au continuat aproape zi de zi, pînă cînd am ajuns la țînta călătoriei noastre.

*

De două zile, „El Dorado" înconjoară Edina în inele tot mai strînse. Sîntem nerăbdători. În cele din urmă, urcăm în navetă ce urmează să coboare pe planetă.

Ne apropiem, coborîm printre nori rășleți. Stăm toți cu nasul lipit de hublouri, încercînd să zărim cu o clipă mai devreme munții, cîmpiile și orașele care ne așteaptă. Conform prospectului.

Deodată, o lumină singerie inundă naveta. Alarmă!

În clipa următoare sînt catapultat și încep să cad spre Edina.

*

Acum, să vă explic cum funcționează sistemul de alarmă. La ceo mai mică avarie survenită în cursul cobortii, computerul preia controlul asupra navetei, analizează situația și încearcă să remedieze defecțiunea sau, dacă e cazul, efectează paragerii. Acestă sînt dotați cu aparate individuale de zbor, pe care le poartă în spinare și din care cădură nici nu pot sta cu lumea în fotolii. Aceste măsuri de prevedere au fost adesea critioate și luate în rîs ca fiind exagerate, deoarece de cînd a început colonizarea planetelor exterioare nu s-a întîmplat nici un accident de acest fel, niciodată. Pînă acum.

*

Acționez joturile de plasmă, căderea devine tot mai înceată, privesc în jur. Sînt singur.

Aud în căști vocile celor da pe navă, mă întreabă dacă sînt bine, sănătos, întreb și eu ce s-a întîmplat. Îmi răspund că a fost o defecțiune cu totul neînsemnată, compensată de sistemul automat. Mă felicită pentru sînge rece. Sînge rece!

Sînt singur. Deasupra mea, cerul e de un albastru-violet, ca în cărțile poștale. Mă așez pe spate, privesc stelele. Rece.

*

Aterizez în mijlocul unei poieni, printre niște copaci înalți, cu trunchiuri groase, cu frunze mari, cărnoase. Mă dezbrac, mă dau de vreo două ori peste cap, respir ușurat. Mă revin la ființa mea de sol, dar pămîntul corpului nu e cea ideală și vîtează nu pic cam mare. Cad grămadă și imediat simt o durere îngrozitoare la piciorul drept. Asta-mi lipsea. Încerc să mă ridic și durerea crește, cred că leșin...

*

S-a înnoptat de-a binelea. Stau culcat pe spate și privesc cerul. Nu mă pot mișca. Încerc să recunosc cîteva constelații. Stelele... În cîțiva ani vorbesc cel rămași pe navă. S-au interesat ce-am pățit, m-au asigurat că peste cîteva ore vor sosi și totul va fi în ordine. Iar Cora m-a informat că în urmă cu vreo cîțiva ani a absolvit un curs de îngrijitoare și o să mă îngrijească în așa fel încît nici n-o să mai vreau să-mi aceată ghipsul. În fine.

Îmi potrivesc rucsacul sub cap și încerc să stăpînesc puțin, dar piciorul mă doare al naibii. Renunț. Oricum, aici nopțile sînt securte. Pînă în zori, îmi vor fine tovarășie vocile prietenilor de pe „El Dorado". Iar de pe bolta întunecată, privirea stelelor. Rece.

Constantin Cozmiuc

Acasă, prin nori

FANUL ZILEI

Constantin Cozmiuc — n. 1952, Timișoara. Inginer, cercetător științific în Centrul de Chimie, inventator. Debut — „Paradox '83". Colaborări la: „Paradox", „Orizont Magazin", Almanahul „Anticipația", „Almanahul B.T.T.", „Explloratorii zilei de mîine" (radio) — povestiri, nuvele, eseuri, scenarii, radiodrame. Premii: pr. revistei „Ateneu" la „Sadoveniana", Piatra-Neamț, ed. a IV-a, pentru eseu ș.f. (șefui secțiunii — Laureații Ulici) — 1984: pr. Uniunii Scriitorilor pentru eseul „Foiclor atomic" și pr. II pentru proza „Coltii tăioși ai speranței" (președintele juriului — Constantin Cubleșan) la concursul anual de anticipație — Cluj-Napoca, 1984; pr. special al juriului pentru povestirea „Așteaptă-mă în visul de mîine" la concursul revistei „Știință și tehnică" (președintele juriului — Ion Hobana) — București, 1985.

Constantin Cozmiuc a venit destul de tîrziu în ș.f., dereglînd ierarhiile osificate din mica lume a fandomului nostru. Amestec de buldozer și de felină, de microprocesor și de elefant, a abordat toate speciile și subspeciile genului, precum și numeroase domenii conexe cu o derivațiune de-a dreptul enervantă. Liderii cam sterili ai momentului (veri cooperarea la cîte o poveste de o pagină cu oameni „fără nume", dar cu idei; veri reluarea la nesfîrșit, cu variațiuni infinitezimale, a aceloraș texte; veri destăinuirile narativ-logoreice cu lipituri culturale de ultimă oră, date ca temă de casă tuturor; vezi pierderea energiilor în articularea unor structuri organizatorice născute moarte), neconvinși de ființiunile unor jurii legitimate, s-au repezit, într-o solidaritate de circumstanță, să-i conteste cu argumente din cînd în cînd reale, dar de cele mai multe ori inventate în disperare de cauză.

C. C. însuși știe că mai are de lucrat, că povestirile sale reprezintă stadii de regrupare în vederea atacării unei probleme tematici de esență, cu unelte pe măsură. Dacă-l întrebi despre teme, îți va spune că n-are una favorită, că e interesat îndeosebi de „dimensiunea interioară" a personajelor, de stările limită de conștiință, că, pentru atingerea unui efect unificator, se străduiește de paradoxă, dar una „de a doua mînă", care să nu gîtuiască fluxul epic, observația de amănunt etc. Ii vei reproșa pedalarea excesivă pe umor. Replica vine așa cum te așteptai, fără să te convingă însă, că lucrurile serioase spuse în glumă devin mai penetrante, dar va adăuga, surprinzător, că umorul îi ajută la creerea unei mișcări evazi muzicale în interiorul narațiunii. Dacă prelungești discuția, vei afla că, pentru el, esteticu nu e un scop în sine, ci doar o posibilă consecință a acumulării de material documentar; fără să-i mai provoci, se va simți dator să adauge că actul critic în fandom, cu mici și totuși notabile excepții este precar, ceea ce e agroape normal, căci ține de „bolile copilăriei", de neasimilarea unui bagaj teoretic adecvat.

Intrarea lui C.C. în ș.f. este una cu adevărat fericită.

VIOREL MARINEASA

Nu cred că există bărbat care să fi lăsat războiul să-și nu fi fost fericit că a scăpat cu viață, măcar de-am socoti numai importanța pe care și-o poate da într-o discuție cu cei mai tineri, care au se pot lăuda decît cu faptul că au făcut și ei armata. La un pahar, mai ales în prezența femeilor, subiectul aluneci inevitabil spre fapte de arme, multe din ele limitate la celebrul „I-am arătat eu sergentului". Știam asta, cine nu o știe, dar nu i-am putut împiedica să discute nici despre fotbal (un subiect ingrozitor de plicticos), nici despre cum au făcut armată, ce i-au spus sergentului și, evident, despre război textuiect enervant cînd nu poți participa decît ca spectator mut de admirație). Am încercat o alternativă devlînd discuția spre doctor, dar pe mutrele lor am citit că e mai bine să-i las în pace. Așa mă enervam numai eu. Deh, spirit de sacrificiu, fiut mai tînăr. Ca să evit măcar preambulul, am pretextat că mă duc să mă las de fumat. N-au rîs, știau că asta înseamnă că voi căuta niște „lungi și bune" și asta-i interesa și pe el.

M-am întors cît mai tîrziu, tocmai poștea Alec. De fapt, era ziua lui, ieșea la pensie, lăsînd în spate anii grei în serviciul aviației civile. Se ține bine, e și normal cu viața ordonată pe care o duce.

— ...am avut multe întîmplări în rîzboi, ca pilot de vînătoare, accidente la sol, pe aeriene, aterizări forțate — am fost doborît de două ori — însă cea mai stranie întîmplare am trăit-o în timp de pace, într-un bar banal deasupra Caransebeșului.

Pe Fred, cu care am zburat atunci, l-am cunoscut puțin timp înainte de 23 August, pe un aeroport de lîngă Ploiești, la popota ofițerilor. Eram cu niște amici, piloți și ei, în culmea veseliei; venind dintr-o patrulare, am doborît un vînător american care nu știu ce căuta singurel prin partea locului. Mă rog, aveau ei ce aveau cu raffinăria noastră de acolo, dar asta știe toată lumea. Cum eu l-am făcut felul, vă dați seama că eram cel mai în „formă" dintre ei. Știți cum e — și toți îl privesc cu o complicitate nostalgică — toată lumea știe ce pahariul în mînă: „Bravo, mă! L-ai făcut arșice". Unul singur m-a tras într-o parte și m-a întrebat șoptit: „Pilotul a țipat?". „Cred că da — i-am răspuns — am văzut parașutîndu-se". „Sper să nu-l prindă ăia din Gestapo", mi-a șoptit. Nu am răspuns, nu-l cunoșteam, putea fi un provocator, pe vremea aia era plin de ei. Scandalul era în toi, lumea ajunsese la nivel de veselie în care toți vorbesc și nimeni nu ascultă, cînd uns s-a dat în lături s-a apărut americanul, încadrat de un locotenent de la noi și de un sergent de la ăni, din paza aeroportului. Toți au amuțit. Era un tip înalt, bine făcut, genul bălaat-bun-care-trage-lute de prin filme.

Hello everybody! my name is Fred. Astaire, but Boyle. May I sit down? I very tired! Could I drink toe?

S-a așezat punînd mîna pe primul pahar pe care l-a găsit pîin. Toți am rămas încremeniți. Din mulțime se auzi o voce tărăgănată:

— Ce zică mă, ăsta?

— Zice că-l cheamă Fred Boyle, nu Fred Astaire, că-i foarte obsedt, că vrea să stea jos și să bea ceva cu noi, că ne salută pe toți. Le-am tradus aproape fără să-mi dau seama. Eram atunci, în aviație nu te întrerupeai, nu-ți vezi inamicul la față, așa că nu știam cum să mă comport. Partea respectivă din regulament am zărit-o, așa că...

— *Ignoranto regis non excusat*, i-am spus încercînd încă o dată să deturnez discuția pe altă țărîi.

— Lasă, tîmpite, tîmpite moarte, crezi că nu știu că Oprîș, cu care făceai latina, cum te vedea, cum evoca imaginea unui măgar înaripat? Nu te gîndeam în fiecare săptămînă cu coada între picioare la meditații? Uiți că-s vecin cu ea?

I-am zîmbit și am tăcut. O asemenea evocare la Alec însemna că tine să arate tuturor că mă știe de copil. Mi-a zîmbit și el, și-a aprins o țigară și a continuat:

— După cîteva momente de liniște zarva a izbucnit din nou. Toți s-au strîns în jurul lui Fred, a trebuit să traduc cele mai tîmpite întrebări. Unul voia să știe data exactă la care se predau americanii, altul dacă are copii, dacă s-a copt grîul în Texas, ce mai face Billy the Kid (tot mort?), care mai e cursul dolarului, dacă tot Lincoln e președinte, ce mai, un talmeș-balmeș pe care-l traduceam în cadența unei mitraliere. Mă descurcam, eram la faza în care vorbeam bine orice limbă... Rîse și continuă după o scurtă pauză:

— Nicu, îl știți, a murit anul trecut de inimă, și-a amintit și el ceva englezi, s-a apropiat de Fred în viraje largi, l-a bătut pe umăr și i-a spus arătîndu-mă cu degetul:

— He bum-bum us you! Good boy!

Fred a înțeles de nicî că eu l-am bobuit și că, paradoxal, sînt bălaut bun. A priceput, probabil, că în mintea lui Nicu nu există nici o conștiință logică între cele două propoziții, dacă nu-a fntîns mîna dimbind:

— Good shot! You put me out of the war! (Bună lovitură, m-ai scos din război.)

— I'm sorry, i-am spus, deși nu-mi păsa de loc. Din contră eram mulțumit că i-am lăsat în viață. Nothing personal. War is war. Adică n-am ținut personal cu el, războiul e război.

— Oh, I know, machines destroy machines! A rîs și ne-am dat mîna. Am avut impresia că mi-o strînge ta oasă. Apoi hărmălaia a ocatinuat pînă către dimineață.

Într-un moment de acalmie, lumea se cîra sau adormea în fața locului, Fred s-a apropiat de mine și m-a întrebat cu un aer încrigiorat:

— Where am I? (Unde sînt?).

I-am privit surprins. Întrebarea era cel puțin idioată pentru un pilot militar în misiune de luptă. I-am spus, stînjenit-mă la el-ca la un copil cretin:

— East Europe, Roumanie. Earth!

— Oh! a făcut surprins, interesting!

Cred că e cazul să nu vă mai reproduc discuția în original, nota specifică e suficientă, mai ales că tînculi ăsta se încoardă de mi-e frică să nu facă un infarct cerebral la fiecare cuvînt.

— Ce să fac dacă am crescut eu boul frantuzească, i-am răspuns ironic.

— În fine, lumea era cam pe ducă, singurul complet treaz era sergentul, copleșit de sarcina de a transporta un prizonier de două ori cît el de înalt. Oricum, s-a dovedit sîrîvaîn, căci l-a cărat în spate pînă la comendulre. Cum vă spuneam, cel mai bun inamic al meu, dacă-mi este permis să-i parafrazez pe Leonida Neamțu, habar n-avea unde se află. Am început să discutăm, eu fiind atent în jur la eventualii turnători ai Gehelmstaatspolizeiului, el la sticla de pălincă de pe masă, care, fie vorba între noi, era în scădere cu și apele Dunării într-o vară secetoasă.

— De unde ai decolat? Mi-a răspuns încurcat:

— Știu că nu mă cred, dar... West Point, Florida!

Am căscat gura. Era practic imposibil.

— Te-a trombenit, interveni cineva de la masă.

— Ce te bagi? Crezi că Alec nu știe? am intervenit și eu, prins de povestea lui Alec. Am dat și cu palma în masă. Unii s-au uitat cam chiorîș la mine, dar cel puțin s-a făcut liniște, ca atunci cînd cheltuiește face pîrtă și întreabă: „plătiți împreună?" Alec îmi făcu un semn cu ochiul „te-o prins povestea, pustiule, nu mergi după țigări?" Am dat din cap și a continuat:

— Mi-a scăpat bărtile, le avea la el. Nimic din zona noastră, doar coasta Floridei. Mă gîndeam la cine știe ce plan diabolic, nuzisem de tot felul de cheatîl a la Fu Manchu, dar n-am insistat prea mult pe linia asta. Știți cum e, nu spionîte e trădătura noastră caracteristică. L-am lăsat să povestească, iar cînd a terminat nu mai puteam înțelde gura. Poate și eboneala.

— Am plecat din West Point la 9 a.m., începu americanul, într-o misiune banală de recunoaștere deasupra oceanului, spre Haiti. Amănunte nu-ți dau, traseul este înscris pe hartă. Eram cinci, pe cinci aparate de vînătoare cu care voi comănli aveți ceva de împărțit, fără să vă gîndiți eu cît trudă le trecem oceanul...

— Dacă nu le zăuriți la față locului, i-am sugerat candid. Nu s-a supărat, a rîs sănătos și a continuat: „lasă, că și noi ne dăm silința", mă rog, ceva în genu ăsta, apoi mai zăcea că i-a plăcut IAR-ul „Zburam de cîteva ore, cînd am pătrunș într-o ceață deasă — continuă americanul — apărută pe neașteptate. Am ieșit din ea, rîdicîndu-mă cu o mie de metri. Ceilalți dispăruseră, nu răspundeau la apelurile radio. Am crezut că s-au pierdut, că sînt perturbații radio, mai știu eu ce. Aerul lasă avea ceva neobișnuit, o strălucire și o claritate ulultoare. Aveam impresia că pot vedea coastele Europei și poate chiar le vedeam. Mi-e greu să-ți spun ce s-a întîmplat, n-o să mă creză și de altfel amănuntele mele sînt destul de confuze. Motoarele s-au oprit. În aer! N-aveam de loc chef de baie, mai ales că zona este și plină de rechini.

— Cel mai straniu lucru, continuă Fred, era faptul că stăteam suspendat în aer, cu motorul oprit, pironit ca un fluture în insectar, la cinci mii de metri. Înălțime. Apoi am auzit un sunet, o notă gravă apropae de limita audibilă și afară a început să se întunece. Dar Soarele era la locul lui, doar lumina dispărea treptat, ca la unele teatre însinle de uvertură. M-am pomenit într-un întunerie total, ca în fundul ghenei... Trebuie să precizez — se rupse Alec de povestire — mai ales pentru pușlul ăsta de la elicoptere, că „abeeă" înseamnă „lad", într-o formă mai veche.

— Ulte-ce e, după ce mă chinui să bat la mașină toi ce povestiți voi acolo, acuma vă mai apucați și de stînologie! Asta-i prea de tot, pînă și eu, autorul textului, i-am rugăți pe Fred spunînd „hell", adică „lad" pe românește. Înțeleg, nea Alecule, să le fel de pușlui ăsta, dar aici chiar așa...

— Mă lăsați să termin sau nu? — interveni Fred. Dacă aș fi de față m-aș cserva. Lăsați-mă naibii să povestesc, acuni ternin! Deci... unde am rămas?... Nu-mi dau seama cît timp am stat acolo... wait a minut!... în ce dată sîntem azi?

— 22 iunie 1983. Cred că m-am grăbit să bat textul, căci iată-l pe Fred arunclndu-mi una din privirile acelea care au darul de a amuți.

— Nu cu tine vorbeam, încă nu există și nu discut cu fantome nenoscute. Am învățat asta în Anglia. Așa că taci și bate la mașină! (Shut up and type!). Alec, spune-mi în ce dată sîntem astăzi.

— ...

— Alec! What's the date?

— Ah, scuză-mă, nu te-am auzit, îmi bîzîie ceva straniu în cap, parcă aș avea un gînd străin în minte.

— Nici o problemă, un tip va scrie ce-ți povestesc și gîndurile sale au ajuns pînă la noi. În ce dată sîntem?

— 22 iulie 1944.

— Uf, a făcut Fred, asumtindu-mi de Winnetou, accesat zî. Bine că n-am ajuns cine știe unde în timp. Cum spuneam, eram convins că-s mort, însă n-am apucat să mă sperii, căci, brusc, ca atunci cînd aprinzi becul noaptea, m-am pomenit zburînd deasupra sonei ășteia... cum îi spune?

— Ploiești, România.

— Așa că... asta ete. Ai apărut tu, am tras, ai tras, m-ai nimerit, nu te-am nimerit... Mai dă-mi te rog un pahar din chestia asta, cum îi spune?

— Pălinci.

Bău o înghițitură zdravănă și plescăi încîntat. „Strong, I like it!" După un moment de tăcere, relncepu:

— Nici măcar nu știam ce cine am de-a face, cînd am văzut tricolorul deasupra garnizoanei am crezut că-s la italieni...

Către diminează ne-am despărțit. Ne-am reîntîlnit după război, pe aeroportul din Caransebeș, cu puțin timp înaintea repatrierii lui. Ne-am plimbat prin oraș cîteva ore bune, vorbind vrute și nevrute.

Apoi și-a exprimat dorința să facem un mic zbor împreună. Voia să conducă un avion de-al nostru. Comandantul nostru a fost de acord, prea repede poate, căci a avut necazuri pe chestia asta mai tîrziu. Ne-am urcat în elle un IAR. N-a avut nici o problemă cu pilotarea, în cîteva minute s-a acomodat și a decolat ca un as în fața mea. Am decolat și eu, într-o stare asemănătoare cu o ciorbă sentimentală.

Am zburat spre munți, peste lumea parlelă a norilor. Verbeam prin radio, de fapt mai mult glumeam. Timpul a trecut repede, i-am spus că e momentul să ne întoarcem, consumasem deja jumătate din rezervorul de benzină și ziscam o aterizare forțată.

Fred era cam la un kilometru în fața mea. Intrase în cuiona unui nor, i-am urmat în tăcere. A început cu un țiuit în urechi, continuu, ascuțit. Nu i-am dat atenție. Apoi Fred a început să strige în căști:

— Wow! This is my city! my home in the clouds!

Parcă-l aud încă vocea în urechi, strigînd-mi că-și vede casa în nori. E absurd, recunosc, cei din turnul de control l-au auzit însă și ei.

Cîteva secunde mai tîrziu am ieșit și eu din nori. În prima clipă nu m-am mirat de ceea ce am văzut. Eram deasupra unui oraș necunoscut, un oraș înconjurat de munți cu crestele învăluite în nori. La margine era un lac cu ape limpezi. Ei bine, lăsați paharele jos și țineți-vă de scaune... în fundul lacului se putea zări aeroportul din Caransebeș!

— Nea Alecule, asta e prea de tot! am exclamat înecîndu-mă cu paharul de apă minerală, singura băutură acceptabilă la ora asta.

Victor m-a sfătuit cu privirea. Am tăcut. Mai tîrziu mi-a spus că venea dinspre Timișoara și a văzut și el ei orașul. De fapt asta l-a salvat pe Alec la ancheta ce a urmat.

— Americanul a devenit suresciitat — își continuă Alec povestirea — strîns în căști „home sweet home" și „yuhuuu" de parcă era pe cal la un rodeo. I-am strigat să se îndepărteze și i-am spus că aterizează. I-am spus că nu-i decît o fluzie, un nor, dar nu-i păsa. Îi înțeleg, voia acasă.

Vă dați seama ce înseamnă să reduci turația la două mii de metri înălțime și să te faci că aterizezi pe un nor... Nu mă băga de loc în seamă, fluzia era perfectă, cred că și uitase de mine. Se îndrepta către o vîlcea de la marginea orașului. M-am repezit după el în picaj. Am traversat o „casă" și o fracțiune de secundă am avut impresia că văd într-adevăr o cameră, o pivniță și apoi senzația că intru în pămînt. A fost o clipă sinistră, dilatată enorm și pînă de spulma că Fred are dreptate, că mirajul este în lac, nu lacul însuși. Din fericire am ieșit imediat sub nor și am redresat avionul, căutîndu-l pe Fred. Nu era nicăieri, n-avea unde dispare, jos era aeroportul, nu avea benzină decît pentru încă maximum cîteva minute, ce mai... asta este!

Alci Alec se opri, își șterse fruntea cu batista apoi spune cu o voce înecată:

— Două zile mai tîrziu comandantul a primit o radiogramă prin care americanii întrebau dacă știm ceva despre un oarecare Fred Boyle și de un IAR. Știam ceva, dar nu ceea ce trebuia.

O lună mai tîrziu am primit o vedere de la el,orașul său văzut din avion. În apele lacului nu se reflecta Caransebeșul, ci cerul, dar să mă ia dracu — vorba ateului — dacă nu era identic cu cel din nori. Am recunoscut pînă și locul în care a aterizat, lîngă o casă însemnată cu o cruce. Îmi scria că acolo locuiește, că altădată să aterizez în curte, nu să-i sperii familia și pisica intrînd cu IAR-ul în sufragerie, că-i un aparat bun, că are recordul mondial la viteză, dar nu se ascertează cu mobila... Încheia însă scrisa: „...prietene, crede-mă, habar n-am ce se întîmplă cu lumea asta, cum o fi făcută, dar am găsit ceva mai formidabilă scurtătură".

— Unde-o, vederea, l-am întrebat poate prea brutal.

Alec dădu din umeri. Apoi continuă trist:

— Eram vremuri tulburi, puiule. Am avut multe necazuri pe chestia asta, te rog să mă crezi. Dar aviația utilitară e și ea o meserie...

L-am înțeles. Petrecerea s-a încheiat curînd, era tîrziu, la Jurul nostru chelnerii roiau fredonînd-o pe ala cu „ora închiderii". Am plecat cu toții, despărțindu-ne în ușa restaurantului cu după un parastas, cu sentimentul nelămurit că am pierdut ceva. Povestirea lui Alec înfocuise gustul fripturii cu aroma crudă a necunoscutului.

— Ce mai știi de el, nea Alecule?

— A murit anul trecut. Cancer, ca toată lumea. Acum cînci ani m-a vizitat cu familia; avea trei nepoți, drăguți și obrăznicî ca toți copiii din lume. Nu mi-a spus nimic în plus, nu știa și n-avea de unde să știe altceva decît mîde. Am trăit același lucru, ei în interior, eu în afară. Doar nevastă-sa s-a uitat cîudat la mine cînd Fred m-a prezentat, spunîndu-i:

— Vezi, ăsta-l bălaut care ți-a traversat sufrageria în avion!

Ea a rîs și mi-a spus că soțul ei este un glumeț irezistibil. I se păruse, într-adevăr, că vede un avion trecîndu-i prin sufragerie, i-a înțeles pe Fred că s-a inspirat din ea în povestea turnată F.B.I.-ului, dar, totuși, sînt altîta ani la mijloc, oricum ar fi ajuns acasă, delictul s-a prescris.

Orice păcere ai avea, ăsta e adevărul, a aterizat pe un nor și s-a dus acasă ca și cum așa ar fi normal. Dă-mi voie să-ți spun că dacă aș fi auzit povestea de la altul, n-aș fi crezut-o. Prea trăznită...

Am tăcut amîndoi. Deasupra noastră, prin spărturile norilor, sclipeau cîteva stele. Părea luminile unui oraș răsturnat, protectat pe nori.

Ovidiu Guleș

Prăpastia din liniște

Sînt șase ore de cînd urcăm. Monoton, zgomotul mașinii despică liniștea glacială a muntelui. Incununat cu tăcerea din el însuși, piscul copleșește spațialitatea lumii pe care tocmai o profanăm. Imperceptibil, căderea fiecărui strop de timp îi reduce veșnicia cu cîte un gram de infinit.

Întorc capul spre dreapta. Ribana soarbe cu ochii-i mari și negri creasta valului cu care vremea ucide crisparea din spațiu. Într-o perfectă inerție, continuă să gîndească despre nimic. Șoapta motorului, devenită liniște învățată pe de rost, îmi tulbură apatia privirilor.

— Ce ți-a venit să mă aduci prin locurile astea ?

— Parcă înainte le sorbeai.

— Este într-adevăr magnific. Ceva însă mă face să simt o oarecare teamă.

— Nu ești singura. Simt și eu ostilitatea existenței de afară.

— Mi-ar fi plăcut mai mult o aventură într-o lume în care să ne scufundăm ca într-un ocean plăcut și călduț, o lume vie, a noastră ...

— Orice ocean plăcut și călduț are aromă de sicriu.

La vreo cincizeci de metri în față disting o bifurcație, însă nu zăresc nici un semnalizator. O fi vreun drum înzăpezit, cu siguranță impracticabil. Imediat după răspîntie, asfaltul se îneacă în pustiul alb. Nimic, absolut nimic care să-mi ofere un punct de reper și o orientare. Am depășit ramificația de cîteva minute. Mi se pare ciudat, șoseaua paralelă nu contenește să se nască din omăt. Ba începuse am crezut într-o iluzie optică, într-o apreciere eronată a distanțelor. Sfertul de oră de cînd rulez pe o cale paralelă cu drumul său geamăn, drum care veșnic răsare din nimic, îmi stîrnește o nelămurire evidentă. O voce tremurătoare răsună timid în interiorul mașinii :

— Ce e cu șoseaua asta ? — îmi privește tăcerea în încercarea de a afla un răspuns. Încep a simți cum picură un fior prin mine :

— Privește !

Ușor, în fața noastră rulează pe drumul alăturat o mașină care seamănă izbitor cu cea în care ne aflăm.

— Distingi numărul, Ribana ?

— Încerc... da... e... e numărul nostru.

Privirile mi-au rămas lipite de acele cifre. Într-un nedefinit tîrziu ascultăm licăririle groazei din ochii celuilalt. Zgomotul motorului a sucombat demult înaintea spaimei, spaimă ce respiră neauzită în mine și-n Ribana.

Insesizabil, percep glasul ei rostindu-mi numele.

— „Ce este, Ribana ? — aud rezonînd în mine însumi. N-am deschis gura. Nici buzele ei nu s-au mișcat pentru a-mi pronunța numele și totuși dialogul vocilor noastre curge prin tăcere. Speriată de nerostitele-i cuvinte, Ribana schițează o încercare de răspuns. Rapid îi opresc buzele cu degetul. Deja simt distorsionarea semnalului recepționat pe creier. Este foarte probabil ca totul să se năruiască dacă Ribana ar fărîmița liniștea în miriade de cioburi. Recepționările informaționale care îmi stimulează atenția încep să-și profileze biruința asupra terorii inițiale. Observ, ce-i drept mai lent, același proces și la Ribana. Ceața se ridică de pe sunetul vocii, care răsună prin mine venită dintr-un alt eu :

— Simți cum te macină liniștea, nu ?

— Nu pricep ce vrei să spui.

— Nimic mai mult decît sentimentul a ceea ce facem acum, tributul plătit luptei CUNOAȘTERII noastre împotriva ostilității albe și tăcute.

— Orice-om fi făcînd noi acum, eu mă tem îngrozitor.

— Vei realiza dimensiunile curajului tău abia atunci cînd, cu tine însăți, vei desființa frica apărută ca o victimă — gîndește acel eu în mine.

Replica Ribanei, venită de dincolo de ea, îmi străbate nervii, făcîndu-mă s-o simt cum pătrunde în mine albă, glacial de albă, s-o citesc ca pe o moarte.

— Cînd apare moartea, ea apare spre a fi ucisă. Spațiul nostru vital este tărîmul liniștii, Ribana, inaccesibila lume de dincolo de frontierele universului a tot ceea ce știm cu certitudine.

Ribana tace. E palidă. Își încleștează mîinile pe brațul meu :

— Acolo în față... o... o prăpastie... oprește...

Ultima zvîcnire informațională s-a stins demult cînd am perceput din nou zgomotul monoton al mașinii. Încep să-mi revin. Descriind cercuri concentrice peste tăcerea de pretutindeni, șoapta Ribanei, a adevăratei Ribane de lîngă mine, plutește ca o speranță prin aburul rece :

— Privește șoseaua, mașina a dispărut.

— Am rămas doar noi.

— Hai să ne întoarcem.

— Nici vorbă, Ribana. Drumul nostru nu are întoarcere. Din tărîmul liniștii nu poți reveni decît învingător, iar atunci înseamnă că biruința ta a zdrobit necuprinsul misterului.

— Ceea ce-mi... — deodată ochii încremeniți fixează cu putere ceva drept în față. Privesc cu atenție... Abisul...

În spatele nostru începe să se nască o nouă șosea, răsare din întinsul nimicului infinit...

Lucian Vasile Szabó

Pelerin

După ce închisesem ușor ușa de la intrare, ușor, cu gesturi nedefinite, gata descompuse în lumina destrămată, eretică, spulberată, ce colora sala documentelor din muzeu, mi se păruse, părerea fusese ca o revelație zguduitoare, dureroasă și absurdă, mi se păruse că nu eu, cel care strivește sub picioare aerul tăcerii împietrite, nu eu închisesem ușa masivă de stejar, ci că însuși nimicul făcuse acestea, nimicul ce captiva sufletul sălii în care și-au lăsat urmele — urme fugare, adînci, șterse — miile de ani ai unor vremuri pe care eu, eu nu le consideram de loc apuse, vremuri ce se materializau deîndată ce ajungeam la ușa muzeului, curgeau în fluvii incandescente, năucitoare sau înfrigurate și eu simțeam atunci că în marea lor scurgere nu-și găsește altă albie decît sufletul meu indiferent, anemic încrîncenat. Intrasem în muzeu aparent indiferent, dacă indiferență se poate numi boala care ne roade neîncetat, aparent indiferent, pentru că știam, știam că toate peregrinările mele prin muzeu, deși făcute aiurea, ca niște deziluzionate căutări, peregrinările mele nu aveau alt scop decît de a mă face să respir într-o viață care era a mea, căci eu nu căutam nimic, nu tînjeam după nimic, nu muream, ci trăiam acolo cufundat pînă la dispariție, absență sau inexistență în destinul hîrtiilor îngălbenite și roase de ani, căci vedeam nievea timpul așezat la marginile lor, mușcînd cu lăcomie, încîntare și neputință, vedeam timpul bălăcindu-se acolo, iar dinții lui nu mă cruțau nici pe mine, mă dezrobeau treptat de o împărătească existență.

Și înainte de a fi conștient de o realitate pe care nu o bănuisem niciodată : viața mea simplă, imposibilă, de neimaginat ; înainte de a avea revelația acestui fapt, continuam să mă mai cred ratatul, murdarul specimen, situat întotdeauna între înfrîngere și victorie.

Așa era atunci, dar adevărul despre mine aveam să-l aflu mult mai tîrziu și poate starea de acum nu este decît o consecință a acestei descoperiri, ce are ca punct de plecare acea după-amiază ploioasă petrecută în muzeu, cînd striveam sub picioare aerul tăcerilor din sala arhaicelor documente. Privirea îmi alerga plictisită, neatentă, peste relicvele străinii și, mai ales, ridicole aflate acolo și numai după un timp ea s-a oprit și a scos la iveală un amănunt ce avea să aibă pentru mine o deosebită importanță și mărturisesc, nu cu convingere, răutate sau durere, mărturisesc că nu i-am dat o prea mare atenție. Apoi timpul și curiozitatea s-au strecurat în mine, înfățișîndu-mi o lume devenită apoi a mea.

Documentul pe care îl scosesem de sub placa de sticlă se referea la fapte ce-și aveau originea în secolul al XIV-lea, însă hîrtia pe care erau notate părea că fusese așezată acolo de cîteva ore, căci cerneala își păstrase prospețimea.

Și noi atunci am năvălit, scria acolo, într-un secol cînd primele state erau de mult consolidate, noi am năvălit, am strivit sub picioare acea istorie nevinovată, rebelă și secolul al XIV-lea — acest secol de groază al existenței noastre, are să păstreze întotdeauna în sine urmele noastre în trecerea prin Europa, în uimitorul exod spre Soareapune și, deși toată lumea ne poate considera sălbatici și nedemni, căci trăim în corturi și migrăm neîncetat spre Soareapune, noi am cunoscut ceva mai îngrozitor decît a cunoscut această istorie la noi, căci ei au coborît din cer, din cer au coborît și ne-au băgat în suflet viermele supremei, eternei nestatorniciii, distrugîndu-ne ceea ce aveam mai de preț, statuia, simbolul existenței noastre, lăsîndu-ne într-un nepătruns întuneric, nedorind altceva decît moartea, moartea e doream cu toții și încă o mai dorim, nimiciți, loviți în credința noastră, căci statuia nu mai există, nu mai există nici drum, stare, decît moartea pe care ne-am dorit-o și pe care o mai dorim cu frenezie.

Vedeam cuvintele înșirate acolo, bănuiesc, cu rîvnă, și zadarnic încercasem să le strivesc de hîrtie, căci ele săltau nesupuse, se cățărau de-a lungul privirii, îmi pătrundeau în creier, zgîriindu-mi, strivindu-mi retina. Gîndurile mi se așezau în ordine, așteptînd din partea mea o infimă notă de îndoială, că să se zbată apoi ca o fiară flămîndă ce a detectat un miros cunoscut. Despre migrații, ultimele mele cunoștințe se opreau la secolul al XI-lea, iar despre existența unor eterni migratori spre Soareapune, care căutau cu aviditate moartea, nu știam nimic. Am împăturit documentul și tocmai voiam să-l bag în buzunar, cînd am auzit glasul supraveghetoarei : puneți hîrtia la loc, vă rog, așa ceva nu este posibil. Ieși afară, am strigat, afară și să nu te mai văd. A plecat speriată și știam că va alarma tot personalul. Privirea mea a mai ezitat puțin în lumina galbenă, bolnavă, vîscoasă, ce se strecura în cameră prin ferestrele linse de ploaie, apoi pașii mei au răsunat pe cimentul pardoselii, pe treptele muzeului, au lăsat urme pe trotuarul încărunțit de ape, iar după un timp urmele s-au șters sau nimeni nu le-a mai putut descifra vreodată. Ani de-a rîndul am căutat urmele poporului migrator, o viață de om, însă căutările mele nu s-au oprit aici. Am îmbătrînit și bătrînețea a trecut prin mine de parcă nici nu ar fi fost.

Am rătăcit ; necunoscuți au rămas anii rătăcirilor mele prin lava acestui pămînt ce se lăsa cunoscut pe îndelete pînă la limita iraționalului în care mă refugiam adesea fără să dau de urma fantasticului popor. Am petrecut mulți ani într-o abație benedictină din Europa, loc în care aerul se zbătea înnebunit de tăcere, unde cuvintele fuseseră uitate, iar pe descompusele lor cadavre își înșirau pașii călugării, cadavre uneori vii, căci corpul lor era acoperit de răni purulente încît, lepră ! am strigat cînd i-am văzut prima oară, însă chiar dacă ar fi fost așa, acum nu mai are nici o importanță, căci aveam să trăiesc în abație mulți ani, ungîndumă, frecîndu-mi lobul urechii cu untură de vulpe și zeamă de mătrăgună pentru a deveni nevăzut, aidoma sfîntului venit din cer, îmi spusese cineva și devenisem nevăzut pentru un timp, fără ca acest lucru să-mi fie de vreun folos ; așa că am părăsit abația ca să respir, să rod nisipul unei vaste Sahare unde, bătrîn cu o urmă de entuziasm atîrnată la pălărie, nu că să-i uimesc pe cei care încercau să mă batjocorească, ci pentru o firavă aducere aminte, am rămas hotărît să nu mă opresc pînă nu am să dau de urmele, ville urme ale urgisitului popor migrator. Aici, între nisipuri și neliniște, am fost pe moarte, însă m-am regăsit tînăr într-o oază cariată de deșert și răvășită de molimă, singur, printre colibele dărăpănate, numai cu magul, care, tenace, m-a învățat secretul nemuririi încît, în ciuda anilor ce-mi atîrnă pe spate ca o regală mantie, pot deveni oricînd tînăr, aidoma magului picat din stele, spunea cineva, tînăr urmînd cu încrîncenare un gînd nebun și adevărat.

M-am pierdut într-o vastă metropolă făcînd parte dintr-o bandă de spărgători cu care furam relicve de sfinți, icoane și cărți sfinte, valorificîndu-le la sume fabuloase pînă cînd m-am îmbogățit și am ajuns aidoma necunoscutului venit din univers, să colind aiurea prin cosmos, fără să mă aleg cu ceva decît cu o cosmică maladie în fața căreia doctorii dădeau neputincioși din umeri, iar eu aveam să mă bucur, fiind capabil de lungi peregrinări prin falduriile timpului, aidoma unui neliniștit personaj coborît din ceruri sau din sine însuși ; am rătăcit prin ceața timpului, însă nu l-am găsit, iar veacurile mi s-au așternut neputincioase la picioare : palidă imagine a ceea ce am fost cîndva : aidoma sfîntului venit din cer, aidoma magului picat din stele, aidoma necunoscutului venit din univers, aidoma unui neliniștit personaj...

Din nou tînăr, fără entuziasm, fără speranță, cu o neclintită hotărîre, m-am pregătit de drum. În urmă am lăsat un copac crescut anapoda cu ramurile spre luminătorul muzeului ; l-am lăsat și am pornit neînduplecat spre Soareapune.

Sorina Sopa

Timpul Clepsidrei

Bătrînul își trecu muchia palmei peste gîtuirea gingașă de cristal și zîmbi unei amintiri. Aceasta a fost prima lui clepsidră ; cînd a primit-o, nu și-ar fi visat patima viitoare, înfrățirea lui cu timpul topit sub sărutul sticlei.

Era toamnă, o toamnă tîrzie, el era tînăr, visa să construiască drumuri, multe drumuri, viața și piciorul bolnav l-au făcut contopist într-un birou prăfuit. Victor Coman, prietenul lui din școală, trecuse ca de obicei să bea un ceai, cernea o ploaie mărunță și deasă. Venise tîrziu, mai tîrziu decît obișnuia, am rătăcit o vreme prin oraș, își arătă hainele stropite cu noroi ca o justificare și scoase cu grijă dintr-un ziar ud o clepsidră mică, cu geamul aburit. Nisipul era prietenos, amintea de o plajă toridă, o răsturnă și pentru o clipă simți în pată elipticul oceanului. Îmi place mult, zîmbi Victor, îmi dă o senzație nemaiîntîlnită, în sfîrșit mă simt stăpînul propriului meu timp. Uite, pot foarte ușor să-mi imaginez că o scurgere a nisipului înseamnă o săptămînă, o zi, o oră... Și, uite, ce frumoasă e! Da, era... frumoasă, era, nu știa atunci prea bine cum, Victor nu avea nici măcar bani pentru țigări, totuși i-o dărui în următoarea clipă, el nu avea casă, dormea la niște rude.

Bătrînul își trecu încet privirea peste rafturile care înconjurau odaia pînă sub tavan, susținînd — înșiruite — căușe strîngînd în ele memoria eternității. În cămăruța lui de la mansardă de tutun. Învelită neglijent, cu hîrtia boțită de transpirația palmei, o clepsidră mică. Mai degrabă banală, gîndi bătrînul, pentru care nici o clepsidră nu putea fi banală.

O bătu ușurel pe umăr, lemnul vechi, negeluit, brăzdat adînc de carii, era cald, deodată tresări, în clepsidră nu era nimic, absolut nimic.

— Cît de tînăr era! — nici măcar nu ar fi încăput toată îngemănarea asta de timpuri.

Le răsturnă pe rînd și în curînd odaia fu inundată de murmurul timpului, șuierat febril prin zecile de guri ale veacurilor trecute.

Părăsi camera tîrziu, cînd zorii începeau să mîngîie clepsidrele harnice, filtrînd monotonia timpului viitor.

În hol, pe măsuța telefonului, găsi un pachet nu mai mare decît o cutie

Văzu biletul. Radu, nepotul lui, tocmai sosise din Spania, era o surpriză, îl sună dimineață, îi respectă orele în care se trage de șireturi cu timpul.

O privi încurcat, cîntărind-o în palmă, privi becul prin transparența prăfuită, stinse lumina și lăsă zorii să alunece pe curba dulce a gîtului clepsidrei. Neîndoios, clepsidra era goală. Neîncrezător, o scutură în dreptul urechii, dar rămase mută, mai mută decît toată liniștea dimineții la un loc.

Rămase cîteva clipe pe gînduri, îl cunoștea prea bine pe Radu, era mai bine să-și amăgească curiozitatea printr-o plimbare prin brumărișul dimineții. O mai privi o dată, așezînd-o apoi pe colțul mesei, lîngă o clepsidră cu apă.

Se întoarse mai repede decît de obicei, aerul dimineții se ascuțise, gata, vine toamna, toamna nu prea este anotimpul bătrînilor, de fapt, care este anotimpul bătrînilor? Bătrînii nu mai au nici un anotimp.

Nu voia să recunoască că se întorsese mai ales din cauza clepsidrei. Îl neliniștea pînă și robustețea-i simplă, de obiect util, folosit, departe de plasticitatea operei de artă. Ridică receptorul telefonului, dar se răzgîndi. E prea devreme, Radu nu e bătrîn ca tine, are cel mai sănătos somn din lume.

Realiză tîrziu liniștea din „camera timpului", cum o numise în adolescență Radu. Ridică greu ochii spre nerăbdarea clepsidrelor și înmărmuri, scurgerea timpului încremenise undeva la mijlocul drumului, sfidînd orice lege a firii.

Își reveni abia în momentul cînd clepsidra cea goală, scăpată din crisparea degetelor bătrîne, se fărîmă mărunt pe pardoseală. Zgomotul sec, înăbușit de covorul moale, fu acompaniat de susurul timpului scăpat din încleștarea clipei.

În acel moment, undeva în lume, în Malaezia sau în Peninsula Iberică, în Europa sau în America de Sud, un meșter ceasornicar tocmai termină de construit un orologiu fără ace, un orologiu plat, mai plat decît meșterul care, la fel ca și toate lucrurile înconjurătoare, era foarte plat. Și ceasul începu să măsoare sistematic a treia dimensiune a noii lumi.

Györffy György

Marius Stavilă

Un soare ca un ochi de sticlă

1. Lumina matinală străpunge liziera pădurii de în orizont, dezvăluind clădiri, instalații, rampe de lansare, rachete. Dincolo de gardul metalic se aude forfota mașinilor. Sirenele avertizează. Oamenii se grăbesc. Pista devine pustie. Vocea turnului de control numără secundele : cinci, patru, trei, doi, unu...

Într-un punct al fisiei de beton, o explozie de lumină zvîrle spre cer o navă înaltă, maiestuoasă. Suflul întîrziat trezește țipetele speriate ale păsărilor surprinse în somn.

O zi obișnuită, aici.

2. Ca de obicei, stătea singuratic la masa din colț, ascuns în spatele trepiedelor joase, care zăceau răsturnate pe masă. Privea fix paharul pe care-l frămînta între degete, urmărind distrat irizațiile motivelor incizate în sticlă, ca și cum ar fi încercat să adune din puzderia petelor de culoare apele unei amintiri risipite.

— Alina are un led alb, fredonă bătrînul în surdină.

— Repetă, te rog, îi răspunse o voce aspră, vag cunoscută.

Necunoscutul ridică ochii. Lîngă masa lui se oprise o făptură de ceață. Tresări.

Fața îi deveni palidă.

Vedenia purta chipul său : piele lungi, albe, revărsate peste haina murdară, tocită de prea mult purtat ; o barbă deasă și încîlcită, ce acoperea fața uscățivă, lăsînd buzele pline să atîrne încremenite într-un zîmbet îndepărtat, dureros ; ochii săi cenușii...

Străinul bolborosi înfricoșat :

— Tu, aici ?

Năluca nu-i răspunse. Se așeză la capătul opus al mesei și rosti apăsat și dojenitor :

— Te-am pierdut, fiu de oameni...

Necunoscutul goli dintr-o dată paharul.

— Nu înțeleg. Ce vrei să spui ?

— Nu te teme. Am venit să-ți împărtășesc o poveste, povestea irosirii mele.

— Nu vreau s-o cunosc. Pleacă !

— Trebuie să mă asculți. Adu-ți aminte.

— Taci !

— Ajută-mă ! Timpul s-a oprit, s-a revărsat în trupul meu, îmi răsucește brațele, mă răstoarnă, îmi strivește pieptul, mă chinuie...

Străinul își închise urechile în palme :

— Nu ! Destul !

— Te-am pierdut, repetă ecoul vocii sale. Amintește-ți.

3. Nu-l mai auzeam, gîndurile mele călătoreau acum într-o altă lume, într-un alt univers, pe un Pămînt al unui timp uitat.

Nu, nu era nevoie să-mi amintesc. Amintirile sînt hrana sufletelor care, copleșite de vremelnicia încercărilor, au înclinat capetele și au ales neputința. Amintirile sînt, asemenea rădăcinilor goale ale copacilor răsturnați de vijelie, niște tentacule răsucite amenințător, încremenite în imposibilitatea lor de a redeveni ceea ce au fost ; rigiditatea lor zădărnicește începutul unei noi lupte, ucide orice speranță și arborii încep să moară lent, măcinați de putregai și de viermi.

Sînt singurul supraviețuitor din echipajul... De fapt, are vreo importanță ? Ceilalți au rămas neînsuflețiți, sfîșiați, striviți, sufocați, prizonieri ai colapsarului. Îi văd, îi ating, mă împiedic de ei, sînt peste tot, o masă sîngerîndă de carne chinuită și de oase sfărîmate. Care a fost norocul meu ? Nu știu. Cînd mi-am revenit... Dar să trecem peste asta.

În camera de comandă se auzeau voci. Am pornit, alergam, cădeam, mă ridicam fără să privesc în jos, era de ajuns să-mi privesc mîinile năclăite de sînge. Vocile se auzeau clar. Erau mai mulți !

— Prieteni !

M-am oprit în ușă. Piecapele mi s-au aplecat, grele, ca niște crengi ce se frîng sub povara zăpezii. Încăperea era goală, adică...

Mirosea a ars și a grăsime rîncedă. În semiîntunericul camerei — funcționa doar rețeaua de avarie — numai cadranele ordinatorului licăreau stins, în timp ce pereții discutau, își vorbeau unul altuia, patru voci metalice, patru succesiuni de sunete algoritmizate, sintetizate și mixate involuntar de creierul cibernetic alienat, patru fraze, mereu aceleași, patru temnițe...

„Alina are un led alb. Repetă, te rog ! Ali-na-aa-re... UN UNIVERS ESTE CARACTERIZAT... *în cuptorul de infraroșii și puneți*... dacă vrei să trăești, prietene, să... CONSTANTA CARE... ți-am spus de atîtea ori, cafeaua... Repetă, te rog ! Alina... DETERMINĂ SECUNDA... *amestecați și lăsați să se răcească*...".

Panourile de protecție ale hublourilor erau smulse. Prin sticla groasă nu se zărea mai nimic, nici o stea, nici o nebuloasă, doar neantul și reflexele metalice ale suprastructurilor epavei. Nava părea înțepenită, cuprinsă în acel ceva de un negru... atît de negru, cum altfel aș putea să numesc această nuanță nemaivăzută a întunericului, mai sumbră decît însăși întinderea nudă a cosmosului. Un negru absolut, în fața căruia toate păreau banale și palide.

În răstimpuri, epava icnea, gemea lugubru, cu glasul lemnului despicat de topor. Simțeam cum podeaua începe să vibreze. Calculatorul scînteia mărunt :

„Nu uita, va trebui să renunți... *vă doresc poftă bună !*... un led alb... LUMINA..."

Peste monotonia frînturilor de frază s-a suprapus vuietul mării închise în scoici. Apoi, cineva a glăsuit. Era vocea lui.

„Nu credeam că o să ne întîlnim vreodată, fiu de oameni."

Zîmbeam, îmi atîrnasem o mască din dosul căreia îi priveam nedumerit. Era *el*. Eram *eu* ?

„Te-nșeli, fiu de oameni, rosti năluca, nu ești tu, și nu sînt nici eu. Sîntem."

4. „Sîntem ?"

Străinul stătu o vreme în tăcere, apoi renunță :

— Te înșeli, bătrîne, sînt un biet pribeag. Nu te cunosc.

— Ne-am rătăcit, fiu de oameni, spuse, nepăsătoare, năluca. Te-ai înstrăinat, mă ocolești cu zîmbetul hoinarilor pe buze, dar ești trist, mereu mai trist...

Necunoscutul izbi cu pumnul în masă :

— Încetează ! Nu mai are nici un rost.

Se înălță și continuă amenințător :

— Da, te-am recunoscut. Te mulțumește această mărturisire ?

— Nu.

— Ce vrei atunci ?

— Vreau să te desăvîrșesc. Noi doi sîntem un eu. Am venit să te smulg din această mlaștină interioară în care te-ai refugiat.

— Cu ce drept ? Cine ești tu ?

— Sînt oglinda sufletului tău, jumătatea ta neatinsă de nebunie. Privește în jur. Sîntem pe o epavă, la marginea unui colapsar. Această sală, această masă la care ne-am așezat, totul este o iluzie. Deschideți ochii, fiu de oameni.

— La ce bun ? Știu că ai dreptate. Aici, timpul a încremenit în cumpăna căderii. Ar trece un secol pînă cînd aș vedea prima licărire de lumină. Gîndul meu zboară mai repede decît secundele, el nu obosește niciodată. Da, lumea mea — mlaștina — este Pămîntul. Nu insista. Ea îți va fi întotdeauna interzisă.

Fusese singura lui izbucnire de mînie. Ultima :

— Bine ! Du-te și crapă acolo !

Apoi dispăru.

5. „Acolo..."

Am închis ochii.

Culori confuze, împrăștiate pe retină, s-au amestecat cu cenușiul sumbru al neantului. O pală de vînt venită de nicăieri a așternut suprafața sub care pulsau ELEMENTELE — pete amorfe încadrate de contururi reliefate, accentuate de jocul nuanțelor de umbră — și a eliberat NOAPTEA.

Stropi mari de întuneric au brăzdat penumbra sterilă, s-au revărsat în linii groase de tuș, căutînd meandrele unor noi albii, împinzînd brazdele fine și nestatornice cu o rețea de fire divergente, punctate cu suprafețe asimetrice, de culoarea funinginei. Pălienjenișul contururilor negre s-a lărgit, a ocupat în întregime cîmpul vizual și în formele nou-create de indefinitele schimbări ale viziunii inițiale am recunoscut PĂDUREA.

Poteca lucea albă în noapte.

Pășeam și simțeam cum talpa piciorului se sprijină pentru o clipă pe zăpada înghețată, cum pielea arsă de ger strivește suprafața sticloasă, alunecînd ușor înainte ; într-un tîrziu auzii scrîșnetul gheții zdrobite : cîteva sunete frînte aruncate spre infinit, strecurate anevoie printre copaci, se întorceau din ce în ce mai vlăguite, pînă cînd pieriră acoperite de murmurul crengilor care își lepădau povara în vînt.

O geană de lumină a dezvăluit cerul dezgolit de frunze al pădurii, a coborît pînă deasupra mea și a alunecat nestingherită spre pămîntul înghețat. În treacăt, mi-a înflorat pentru o clipă degetele amorțite, apoi am simțit cum plutește scînteietoare deasupra cărării. Am privit în spate : colbul negru-roșcat, răscolit de pașii mei, se așeza pe drumeagul dincolo de care, din lumina dulce, primăvăratică, răsăreau flori ce purtau încă în petale strălucirea diafană a stelelor.

Iar acolo unde înainte nu fusese nimic, doar întuneric și pustiu, acum strălucea, albastru, cerul : acolo unde copacii încătușaseră noaptea, acum surîdea, veselă, pădurea ; acolo unde arborii își ascunseră în beznă ramurile despicate de ger și răsucite de crivăț, veșminte noi, croite din frunze fragede, cusute cu fire de smarald, le acopereau goliciunea.

Auzeam doar zgomotul pașilor mei. Lipăitul tălpilor goale. Mă feream cu mîinile de crengile tinere, hulpave. Simțeam în vîrful degetelor foșnetul lor, scîntei dezmierdate ce împrăștiau o ploaie aurie peste potecă, țîșnind din ascunzișul lor de frunze ca niște păsări speriate de apropierea vînătorului.

Ascultam susurul a tot ceea ce mă înconjura și-mi părea că, nu departe de mine altcineva frămînta cu zgomot solul umed al pădurii, mărunțindu-l între degetele picioarelor, în timp ce eu îl urmam umil, în tăcere, ca să nu-i tulbur trecerea.

Prins în zborul sunetelor, m-am lăsat purtat de ele pînă la marginea pădurii, unde, însuflețite de boarea caldă a dimineții, fremătau ierburile înalte ale cîmpiei. Vrăjit de șoapta lor dulce, de susurul frunzelor lungi, de zvonul șoaptelor nelămurite, m-am lăsat să cad ostenit în mijlocul mării de verdeață, acoperit, îmbrățișat, ocrotit de firele pălioase. Undeva, în depărtarea ce purta mireasma tulpinilor crude, se auzeau glasuri de copii.

bolta azurie, căutînd Soarele. Lumina pătrunzătoare

M-am întors pe spate și am cuprins cu privirea îmi înțepă retina. Deasupra mea strălucea, artificială, o sferă albastră, înconjurată de un halo violet.

Înțelegi ?

Nu era soarele meu,
era o stea falsă,
un astru străin,
un soare ca un ochi de sticlă

forum studențesc—IX

Caius Chiriță

Ora mesei

E o minune că pendula străbunului a reușit să înfrunte peste o sută de ani, funcționînd cu aceeași exactitate ca la început, dar toată uimirea s-ar spulbera aflînd că străbunicul fusese un vajnic ceasornicar. Ținem mult la tradiție, dovadă și pereții încărcați de tablouri între ramele cărora nu sînt picturi, ci zeci de fotografii gălbejite mai mult sau mai puțin, pe care, în ciuda insistențelor mele, nu am reușit să le pun în albumul de familie ; chiar și Mary susținea că era mult mai romantic așa, ori, cum de ea mă temusem și cum țineam mult la ea, am lăsat și eu totul la locul său. Acum, deasupra pendulei își țesuse tacticos plasa un păianjen pricăjit, cenușiu, pe care nu m-am îndurat să-l înlătur. Mi-e cel mai bun prieten, din cînd în cînd pun un scaun sub pendula ce atîrnă preț de un metru de perete ca un dulap hodorogit și-l azvîrl cîte un gîndăcel din ăia scîrboși care ne tot dau tîrcoale noaptea.

De partea cealaltă a mesei, tata face „e-e-e !" din gura-i știrbă și arsă. Nu e un rîs sardonic, cere de mîncare. De altfel, e și ora : pendula începe conștiincios : „zdrang-fiș-zdrang-fiș..." și-așa mai departe, trîntesc cartea pe masă, deschisă și zdrențuită — a nu știu cîta zecea oară o citisem — și deschid dulapul, scot supa, alung gîndacii de pe pesmeți, înșir totul pe masă, care e curată, o șterge Mary, atunci cînd nu stă țintuită la fereastră, o șterge cu mînecile, înghiontind vizitatoare ceva ce pare atît de păgîn, încît mă opresc atunci înfiorat de neliniște și admirație totodată.

Bătrînul mănîncă puțin, două-trei linguri, un pesmete, și gata. Apoi face iar „e-e-e...". Nu e deloc greu să te înțelegi cu el : primul „e-e-e" înseamnă că-i e foame și cum asta se întîmplă la ore fixe, totul e clar ; al doilea e cînd s-a săturat și al treilea cînd vrea la toaletă. O oră dimineața și o oră seara îmi pierd plimbîndu-l prin odaie — pentru că toată ziua e țintuit în scaun, chiar și noaptea tot acolo doarme — temîndu-mă să nu-i putrezească șezutul. Și el așteaptă cu nerăbdare aceste plimbări ; prin vechea încăpere, umăr la umăr și niște gemete înăbușite. Costumul ! Îl îmbrac, jerpelitul meu costum, pun casca și ies sub soarele roșu ; în spatele casei, acolo, permanent la umbră, își duce traiul firava mea grădiniță. O acopăr repede cu foliile de plastic și fug din cele patru picioare ale mele înăuntru. Nu dau jos decît casca și mă apropii. Ea plînge, sînt singurele ei clipe de luciditate dureroasă. Plînge Mary a mea, cu ochii și așa vineți, cu lacrimi prelingîndu-se pe fața palidă, o durere care-i încrîncenă surd subconștientul, plînge Mary și mă îmbrățișează și pe mine și cîrjele-mi, în timp ce afară se dezlănțuie o furtună fără nori zbang ! zbang ! poc ! se aude, miroase a ars, scîntei violete sar din colțurile ruinatei camionete, din cutia poștală, din țevile ruginite și din gardul de sîrmă al cărui leș se mai sprijină pe doi-trei stîlpi. Aștept cu înfrigurare furtunile acestea în care parcă diavolii nevăzuți s-ar încăpățîna să ne amintească de prezența lor și de fiecare dată îmi lasă un gust amar în gură, dacă ai putea, Mary, să scoți măcar un cuvîntel printre hohotele de plîns, cît aș da să aud și alt glas înafară de glasul meu răgușit !

O, mamă ! Mă rog ție ca unui zeu, ocrotește-ne pe mine, pe Mary care plînge la pieptul meu, pe tata care face „hih" de plăcere cînd îi plimb în jurul mesei și, în sfîrșit, pe micul paianjen cenușiu care îmi aleargă în întîmpinare ori de cîte ori îmi vede umbra ! Ocrotește casa, și spanacul, și cartofii din grădină, și fierăraiele din curte, și pendula și sufletele tuturor celor care mai trăiesc pe Pămînt !

Voicu A. David

Incompatibilități

Ocrotitoare, echilibrate, confirmîndu-i parcă împăcarea cu lumea, inclavările circulare înconjurau concentric, perfect simetric, rezervorul puțin adînc de lichid vital, mărginit de o bordură lată cu caneluri înguste multiple, de consistență dură, material similar excrescenței doar aparent aleatorii centrale din care țîșneau sub presiune multiple jeturi fine ce se pulverizau irizîndu-se în căderea cea lină spre suprafața ondulatorie. Deși se deplasa încet pe una din secantele radiale ce dădeau ritm întregii alcătuiri, temperatura scăzută albăstrie care însoțea iluminarea îl determina să-și perceapă fine frecături la nivelul articulațiilor neparticipante la mișcare. Edificiul, bănuit după petele de culoare dincolo de vegetația proaspăt modelată, se estompa în vaporii discontinui, emanați mai ales de unele specii areolare prin porii deschiși ca niște suflante. Învălui două corpuri plane, prelungi, mirosind vag a vegetal, poate și datorită preponderenței curatei arome similare ce domina local atmosfera. Le testă densitatea, nu erau moi, crusta pe alocuri fisurată și desprinsă ce le acoperea emitea o undă familiară de nuclee benzenice, totuși insuficient ordonate, ce treptat se condensau cristaloid pe suprafața costumului. Se desfășură și începu să se apropie lent de construcție, derutat de multiplele intrări-ieșiri diferit racordate, situate la cele mai diverse nivele de sol. La a doua analiză semnaliză ciudatul relief prezent deasupra unui spațiu de acces, nu putea identifica motive similare celor vizionate benevol înainte de plecare, de fapt puteau fi simboluri ținînd strict de tehnica locală. În rest, nimic neobișnuit în afară de inspirata amplasare, predestinată parcă meditației, aceleași suprafețe mari, netede, cunoscute, dintr-un material transparent și fotosensibil, capabil de conversie rapidă spre brun, dovadă a unui anume nivel de civilizație, dar nu acesta era scopul misiunii sale.

Deși îndepărtată, ivirea primului îl dezechilibră, îl șocă prin agresionarea olfactivă brutală pe care trebuia să o suporte, să o accepte, să o ignore. Mixtura de mirosuri emise, în mijlocul cărora se deplasa, se constituia într-o sumă indescriptibilă de emanații la care cu greu putea face față. Surpriza nu era mare, fuseseră informați de martorii trimiși anterior să studieze terenul, era probabil o specie semi-olfactivă, așa cum o dovedea și nivelul lor de expansiune, fusese instruit acolo unde se sintetizau cele mai grele, cele mai ciudate para-mirosuri și anti-mirosuri, esențe pentru atac și pentru apărare, totuși își stăpînea cu greu repulsia care treptat se transforma în oroare ; în cele din urmă fu nevoit să-și aplice un tranchilizant. Și așa, dîra olfactivă ce-și subția turbionar capătul îi inducea o stare intermediară între revoltă, dorință de reeducare și dorința de a fi rechemat, dar indicațiile erau clare, își ajustă filtrele, apoi repetă încă o dată protocolul. Imobiliză persoana în momentul în care aceasta se găsea în poziția de echilibru optim, lansînd imediat primul mesaj : de trei ori cîte o tulburătoare esență gama, o mică pauză, de patru ori cîte o divină aromă epsilon, o pauză mai mare, apoi cinci unde-43 care ocupaseră primul loc în zece cicluri. Nu semnală nici o reacție afectivă sau a funcțiilor de cunoaștere. Reluă, repetînd grupajul la o doză mărită, apropiată de dozele toxice cunoscute. Nimic deosebit, deblocă, persoana, surescitată, aruncă priviri îngrijorate în jur, apoi se angajă grăbită pe prima alee. Cu grijă sporită, cu toate simțurile de comunicare concentrate, lansă al doilea mesaj, o ecuație mai lungă. Capacitățile îi fuseseră îndelung educate, apoi testate, selecționările erau severe — dar din nou nimic, doar panica amplificată a cetățeanului care, eliberat, se îndrepta grăbit spre edificiu. Era sau o civilizație agresivă, ori... Se concentră total, apelă la unitatea centrală ce începu să le verifice sistematic, rapid, reușind să găsească o breșă cam la o treime din analiză. Își transpuse toate undele pe lungimea de undă a cililor olfactivi ai celuilalt, care tocmai păsea pe prima treaptă. Persoana se prăbuși, corpul se încordă ca un arc și începură convulsiile. Dezordinea, dezorganizarea, urițenia, diformitățile, distrofiile, atrofiile, nesincronizarea cililor îl îngroziră. Atîta drum, atîtea speranțe năruite... Probabil, o specie care evoluează pe baza perfecționării altui analizor. Totul în zadar... Dar nu. Ici-colo, mici grupuri premergătoare rezonau parcă ceva mai apropiat, dar mult prea puține, sub limită. Înregistra, înregistra, în timp ce unitatea centrală analiza în priză directă. Îi informă : nici o șansă în următorii 4335 cicli... Opt generații... Oftă. Se retrase. Celălalt se relaxă, se ridică imediat, gîfîind, scuturîndu-și hainele umezite de roua dimineții și aruncînd priviri mirate și tulburi în jur. Nu-și amintea să se fi împiedicat de ceva. Începu să-și înclaveze capătul trompei, apoi se recurbă pînă formă un arc. Volumul îi deveni cilindroid. Lansă semnalul de rechemare, deși curiozitatea îl îndemna să amîne momentul. Apropiindu-se de intrare, persoana scoase o plăcută ce-și trimise strălucirea mată pînă departe, o introduse într-o fantă și placa glisă lateral, rămînînd deschisă. Treptat, haloul se instală și falia începu să se resoarbă. Apăreau și alte persoane ce-și plimbau grăbite și indiferente mirosurile, pînă ce curatele arome vegetale dispărură în totalitate pentru circa o săptămînă.

*

Agenția de Supraveghere a Activității Cotidiene a Astronauților

— Baza 659 —

STRICT SECRET

Către Comisia Centrală de Selecționare

Vă informăm că astăzi, 24.08.86, în timp ce se îndrepta spre sediul simulatoarelor, Subiectul codificat LQ—27 (285 puncte), selecționat pentru Misiunea codificată APQV—3, a suferit trei perturbări clare succesive ale activităților motorii și conștient-volitive. Primele două, la orele 7,05, respectiv 7,09 a. m. au constatat din cîte un așa zis „mic atac", de pierdere scurtă (circa 45 secunde) a cunoștinței, cu imobilizare rigidă motorie simultană. A treia, la ora 7,12 a.m., a constat dintr-o criză clasică epileptică, cu simptomatologia clară cunoscută : pierderea cunoștinței, cădere bruscă, convulsii tonico-clonice, micțiuni involuntare. Martori-absenți. După revenire, oboseală marcată, amnezie-completă. Din dosarul medical, pe care vi-l anexăm, nu reiese nimic : nici o criză anterioară, nici un caz în familie pînă la ramura a VIII-a de ascendență (partea masculină), relatare (neverificabilă) a străbunicului, despre o anume „boală sacră", similară ca manifestări cu prezenta, a unuia din stră-străbunicii săi, devenit ulterior preot. Electroencefalograma fără unde specifice, deci evasi-normal. Transmitere ereditară posibilă, cu localizare corticală modificată, deci nedetectabilă. Chiar detectată, netratabilă. Obligatorie, trecerea pe funcția de contabil. Anturajul avertizat. Explicații pentru eventualii reprezentanți mass-media : la cererea proprie, o pasiune bruscă pentru matematicile elementare etc. Cheltuielile de pregătire neamortizabile, trecute eventual în contul N.B. 000300. Avînd în vedere apropiata misiune ce necesită un echipaj complet, recomandăm pentru testul de selecționare următorii trei subiecți cu aceeași pregătire, aflați pe primele locuri între rezerve :

— LD—19 (248 puncte)
— LS—4 (239 puncte)
— RA—29 (237 puncte)

ss indescifrabil — DIRECTOR A.S.A.C.A.

ss indescifabil — SECRETAR.

Silviu Genescu

Houston, avem o problemă !

Dintr-un boschet se aude un zgomot ciudat. Cei doi se întorc brusc și lanterna puternică a unuia dintre ei scotocește pe îndelete boschetul cu pricina. Din el ies trei omuleți verzi care-și țin mîinile la ochi, vizibil jenați de lumină. Cei doi hippy izbucnesc în rîs.

— Uită-te la ăștia ! zice unul. Hei, voi de colo ! Ce spuneți, vă ducem la zoo ?

— Țțiiț... Noi o să vă ducem acolo.

● Un grup de studenți de la Oxford se întorceau cu autocarul dintr-o excursie. În mașină, atmosfera era destul de plăcută, tocmai se cînta cu însuflețire imnul prestigioasei universități, cînd unul dintre studenți, mai atent la ce se vedea afară, strigă :

— Hei ! Uitați-vă !

Se reped cu toții la geamuri și observă un O.Z.N. zburînd paralel cu ei, care-și schimba alternativ culoarea.

— Astea-s culorile ălora de la Cambridge, remarcă unul. Ajung ei acum mai repede la Londra, dar la canotaj îi întrecem și anul acesta.

● La un birou al companiei British Airways se prezintă un mic om verde cu o beretă scoțiană pe cap și solicită un bilet pentru următorul zbor spre New York, dar se oferă să plătească numai jumătate din preț.

— Trebuie să înțelegem din asta că aveți de gînd să „coborîți" la jumătatea drumului ? îl întreabă zîmbind funcționarul de la ghișeu.

— Nu, veni răspunsul. Am de gînd să „urc" de la jumătatea drumului...

X–forum studențesc

Science-fiction și alchimie medievală (VI)

Practicile alchimice și credințele hermetice pot fi întîlnite în mare vogă în tot secolul al XVIII-lea, „cel mai falnic dintre toate", după cum îl numește Mateiu Caragiale în Craii de Curtea veche, *într-o peregrinare imaginară învăluită în nostalgie. Scriitorul român pomenește în roman pe cîțiva dintre reprezentanții grupărilor oculte care au colorat veacul acesta, care este nu numai al lui Diderot, ci și al lui Restif de la Bretonne, utopist de clasă și înainte-mergător în literatura științifico-fantastică.*

Printre bizarii epocii luminilor se numără, alături de alții, un Saint-Martin, Court de Gebelin sau Fabre d'Olivet — filozofi ezoterici, practicînd un antiraționalism cu puternic ecou în clasa aristocratică. Gîndirea lor își găsește temeiurile în doctrinele și misteriile antice, în neo-pitagoreism, în cartea Poimandres, *conținînd revelația pentru inițiați lăsată de Hermes Trismegistul, ca și în multele și amestecatele credințe gnostice din secolele al II-lea și al III-lea ale erei noastre. Filozofii aceștia sînt așadar niște gnostici moderni, sistemele lor teoretice ambiționînd să fie un mod de explicare a lumii prin revelarea unor adevăruri inscrise în tradiția ezoterică. Întîlnim și la ei, ca și la antici, credințe compozite și sincretism nemăsurat, aceeași pretenție de rezolvare a „tensiunilor enigmatice" care guvernează fața ascunsă a lumii. Importanța lor în gîndirea europeană nu este nicidecum minoră și nu ține doar de aspectul pitoresc și nebun al unui veac prin excelență marcat de extravaganțe și lipsă de măsură. Un cercetător al fenomenului, André Viatte, scrie, pe la începutul secolului nostru un studiu, în care socotește sistemele acestea teoretice ca fiind surse oculte ale romantismului. Și pe bună dreptate, odată ce Saint-Martin, bunăoară, s-a bucurat de aprecierile mai mult decît favorabile ale unor personalități de primă importanță ale literaturii romantice franceze, de la Chateaubriand la Doamna de Staël, și de la Joseph de Maistre pînă la Sainte-Beuve.*

Născut la 18 ianuarie 1743 într-o familie din Amboise, Saint-Martin urmează colegiul, apoi Școala de drept din Orléans pentru a o părăsi, devenind ofițer, renunțînd mai apoi și la cariera armelor, pentru a se dedica în întregime filozofiei, după cum ne informează Matter într-un studiu din 1862, intitulat Saint-Martin, le Philosophe Inconnu, sa vie et ses écrits. *(Librairie Académique, Paris). Cel dintîi contact al lui Saint-Martin cu practicile și credințele oculte ale veacului are loc prin întîlnirea sa cu o personalitate ezoterică de primă mărime a timpului: un evreu creștinat de origine portugheză, pe nume Martinez de Pasqualis. Acest magistru va răspîndi în epocă o sumă de credințe și practici taumaturgice, reunite într-o așa-zisă știință secretă, care aduna în cuprinsul ei credințele gnostice și un soi de iudaism creștinat, hrănite amîndouă din kabală (Matter, op. cit., p. 11). Întîlnirea dintre străvechile învățături gnostice și preceptele kabalistice este expusă doctrinar într-o carte, unica scrisă și rămasă de la Martinez de Pasqualis, intitulată:* Traité sur la Reintegration des êtres dans leurs premières propriétés, vertus et puissances spirituelles et divines. *În vremea lui Matter, adică pe la jumătatea secolului trecut, acest* Tratat asupra Reintegrării, *cum era denumit curent, se vădește a fi foarte rar, aflat, spune Matter, în manuscris în păstrarea cîtorva familii de veche aristocrație franceză. Teozof cu totul original și misterios, Martinez de Pasqualis va întemeia o școală de adepți cunoscută sub denumirea de Școala martinezistă. Printre adepții acesteia se va număra și Saint-Martin, alături de alți inși ciudați, precum Cazotte, autorul șirului de cărți intitulate* Oeuvres badines et morales *și profet autorizat în saloanele franceze. Printre altele, se spune că acest Cazotte ar fi profețit revoluția franceză, vorbind prea adesea despre o sabie însîngerată pe care Providența o va așeza-o în mîna Franței pentru a pedepsi o epocă atît de puțin morală și cu un cler atît de puțin înclinat spre cele sfinte. Și ar mai fi spus profetul acesta că sub sabia justițiară franceză vor cădea multe capete nevinovate printre care și al său, ceea ce s-a dovedit cu totul adevărat. Cazotte sfîrșindu-și cariera profetică ghilotinat în timpul Revoluției.*

Școala martinezistă va exista pe harta societăților teosofice oculte ale veacului, alături de Școala din Nord, continuatoarea tradiției lui Jakob Boehme, Swedenborg și Ekhartshausen. O a treia școală europeană va fi cea martinistă, întemeiată de Saint-Martin, fostul locotenent al garnizoanei din Bordeaux. Specificul ei trebuie înțeles în contextul general de credințe ale epocii. Astfel, conform marelui impact realizat în cîmpul conștiințelor de opera lui Swedenborg, care se pretindea depozitarul unor adevăruri divine revelate, autointitulîndu-se un Moise al veacului său, toate societățile pretindeau a avea contacte cu lumea nevăzută a spiritelor, cu ceea ce, preluat din literatura gnostică, adepții aceștia vor denumi prin „agenții" și „virtuțile" unor lumi suprapuse. În plus, credințele în Eoni, în Virtuți, Spirite și Agenți supranaturali vor fi dublate, în cadrul ceremonialurilor oculte, de experiențele de hipnotism și magnetism datorate lui Mesmer.

Saint-Martin se va împotrivi în scrierile și în doctrina sa oricăror tentative de practici taumaturgice și de ceremonial magic necesare realizării „contactului" cu lumea nevăzută a spiritelor, considerînd calea aceasta „necesențială". Singura modalitate de contact autentic cu lumea eonilor ar fi, după Saint-Martin, aceea a meditației, a extazului interior și a speculației filozofice.

Așa cum am spus încă de la începutul rîndurilor de față, acest amestec compozit de credințe supranaturale și de adevăruri pseudo-științifice va fi îmbrățișat de mediile aristocratice ale Europei, care vor face din el modă. Astfel, printre adepții lui Saint-Martin al cărui interes, el însuși, va aluneca dinspre Swedenborg spre Jakob Boehme, vor fi personaje de prim rang ale societății aristocratice franceze: o marchiză de la Croix, un conte d'Hauterrive, o ducesă de Bourbon, o contesă Potoka, eonți și aristocrați ruși cu rol diplomatic în Anglia, un duce d'Enghien, o ducesă de Wurtemberg, prințul rus Galițin, contele italian de Fortia, prințul Lichtenstein, contele Vaudreuil. Scrisorile teosofului ne arată că lumea pe care o frecventa și care-i urma, probabil, doctrina, era mult mai largă și nu cuprindea numai aristocrați. Saint-Martin pomenește și de un cardinal de Bernis, despre domnul și doamna de Joinville, un judecător al regelui Franței, un ambasador al Maltei, mai mulți episcopi și un abate de Bayonne, apoi italieni din straturile cele mai de sus, precum cardinalul Aquaviva, prințesa de Santa-Croce, prințesa Borghese, ducele și ducesa Braschi sau mistici „iluminați", precum Oberlin, madame de Boecklin, Rodolphe de Salzmann, filozoful teutonic de la curtea de Saxa-Meiningen, un „savant în mistică și teosofie", altul decît Daniel Salzmann, vărul său și prietenul lui Goethe și Herder.

În același timp însă, poziția marilor gînditori ai epocii față de curentele acestea a fost, dacă nu una de ignorare totală, atunci cel puțin una de condescendență superioară și detașată. Atunci cînd, bunăoară, mareșalul de Richelieu, care îl proteja pe tînărul Saint-Martin, îi atrage atenția lui Voltaire asupra cărții Des erreurs et de la verité *(prima a lui Saint-Martin), marele gînditor îi răspunde astfel:* „Le livre que vous avez lu tout entier, je ne le connais pas; mais s'il est bon, il doit contenir cinquante volumes in-folio sur la première partie et une demi-page pour la seconde". *Și abia după ce o va fi citit-o, și după ce va constata cît este de îndepărtată de propriile sale idei filosofice, abia atunci o va critica Voltaire brutal într-o scrisoare din 22 octombrie 1777 către d'Alembert. Pagini temperate și ușor zeflemitoare va scrie despre sectele iluminaților însuși Joseph de Maistre, cu toate că era un discipol (lucid însă) al lui Saint-Martin, dreptcredincios catolic educat de iezuiți și mason împătimit.*

DANIEL VIGHI ■

Stéphane Nicot

O imaginație liberă

S.F.-ul este cel mai recent dintre genurile literare, cu jumătatea sa de secol pe care abia a depășit-o: cum să ne mai mirăm că publicul se pierde în el și-l reduce în general la arhetipurile sale: nave spațiale și extratereștri?

Este adevărat că S.F.-ul anglo-saxon îndeosebi evoluează spre un clasicism, reluînd temele — vîrstei de aur", desprăfuite și adaptate gustului zilei: *opera spațială*, pe care am putea s-o credem legată de preistoria S.F.-ului, revine în forță, *fantezia eroică*, practicată de către micii ceraeri prin anii '30, pulverizează azi toate recordurile de vînzare în S.U.A. și se implantează în Franța, *hard-science*, pe care îl credeam dispărut sau mascat, își recapătă suflul și *ficțiunea speculativă*, care părea să reprezinte viitorul S.F.-ului în anii 60, supraviețuiește cu greu valului de aventuri...

S.F.-ul este, în ciuda oricărui fapt, un gen solid, diversificat și destinat transformărilor: totuși categoriile sale coexistă, chiar dacă unele se revelează a fi mai curînd menite producției de masă, iar celelalte mai mult curente minoritare, dar la fel de importante pentru dezvoltarea ulterioară a unei literaturi care-și vede încă statutul cultural contestat.

La începuturile sale, S.F.-ul se voia prospectiv și nonreflexiv, cu entuziasm necondiționat pentru tehnologie, fără a considera și finalitatea ei. Departe de a produce opere literare demne de acest nume, S.F.-ul anilor '20 și '30 se mulțumește să urmărească pînă în stele visul american al expansiunii infinite și să reînnoiască mitul frontierei: se identifică aproape total cu opera spațială propusă de autorii mai cunoscuți ai acestei epoci; titlurile sînt evocatoare: *Planeta interzisă*, *Misiune secretă în Neptun*, *Legiunea spațiului* sau *Ultima astronavă*. După cel de-al doilea război mondial, S.F.-ul se impune ca o *„literatură de idei"*, formulă paradoxală care pune accentul pe noțiunea de tematică, respingînd însăși ideea de literatură!

Adeseori expansionistă și colonialistă, cînd nu este pur și simplu militaristă, opera spațială este cîteodată adepta soluțiilor finale: Jimmy Guieu, în *Hantise sur le monde*, dă consemne ferme: *„Folosiți aruncătoarele de flăcări cu napalm (sic!), măturați orașul cu raze disociante!* Opera spațială, chiar dacă uneori realizează perspective grandioase pentru umanitate, își dovedește predilecția pentru modele sociale arhaice, în general de tip feudal, unde puterea este mobilul înfruntărilor: povestire de aventură prin excelență, se ridică uneori deasupra producției de masă: Isaac Asimov, în ciclul *Foundation*, reflectează la noțiunea de istorie, iar Frank Herbert în saga sa *Dune* abordează tema fanatismului religios.

Paralel cu opera spațială, S.F.-ul a trăit emergența unui curent tehnologic pur, îndreptat spre povestirea prospectivă și științifică: „părintele" S.F.-ului modern, Hugo Gernsback a fost unul din primii ilustratori cu *Ralph 124 C+*, roman azi de necitit, dar interesant pentru mulțimea de invenții pe care le propune cititorilor: teleradiograf, menograf, menalfabet, hellodinamofor etc. Ideologia progresului este aici de necontestat:

Acest tip de demers, excitant pentru spirit, duce de cele mai multe ori la povestiri plicticoase, terne și didacticiste: Charles Sheffield, în *Acoperiș între lumi*, evocă ideea unui „turn orbital", dar se pierde uneori în explicații lungi: *cabluri portante și supraportante, la fel ca elementele de tracțiune, erau legate într-o singură unitate complexă. Extremitatea acestui ansamblu trebuia să atingă solul în punctul de ancorare.* Rare excepții vin să confirme această regulă generală: tinerii oameni de știință americani reușesc uneori să combine cunoștințele tehnice solide cu povestiri interesante: este cazul lui Gregory Benford cu *Un peisaj temporal* (particole subatomice reușesc să intre în viitor) și al lui Robert Forward cu *Oul dragonului* (viața a apărut pe o stea neutrinică unde greutatea este de 67 miliarde de ori mai mare ca a Terrei).

Ce este *fantezia eroică*? Să lăsăm grija definiției unui specialist în materie: L. Sprague de Camp: *Este o povestire de evaziune, care permite să fugi complet din lumea reală în alta în care toți bărbații sînt puternici, toate femeile sînt frumoase viața aventuroasă, problemele simple și nimeni nu-ți vorbește de impozitul pe venituri, de șomaj sau de insuccesele medicinii.* De aici s-a înțeles că fantezia eroică este un subgen foarte puțin progresist, unde violența este la ea acasă, unde viitorul se rezumă la a ucide sau a fi ucis, unde — după cum spunea însuși Howard — *eroii sînt prea proști pentru a scăpa altfel decît cu spada, arcul sau cu pumnii* și unde femeile n-au alte perspective decît violul și supunerea: *instituția prin excelență completă și perfectă pentru dominarea femeii este sclavia!*

Cu toate acestea putem descoperi lucrări interesante care înșeală regulile genului, rămînînd totuși în acest cadru; astfel, Gene Wolfe folosește, în *Umbra călăului* și în celelalte volume ale *Cărții noului soare*, tehnici narative utilizte curent în fantezia eroică: digresiuni permanente, inserții ale unor povestiri autonome fără raport direct cu acțiunea, reapariția periodică a personajelor etc.

Ceea ce aveți în mînă este mai mult decît o carte. Dacă avem noroc este o revoluție: În acești termeni își prezenta Harlan Ellison, în 1967, antologia sa *Vizluni periculoase*; ca ecou, îi răspunde Daniel Walther în 1975: „am vrut să fac o antologie de *ficțiuni speculative* franceze, care să fie în același timp și un manifest". Aceste două antologii marchează o ruptură în istoria S.F.-ului și traduc irupția preocupărilor mici (de formă și ideologice) în sînul unui gen care se dovedește mai conservator decît pare la prima vedere.

Războiul din Vietnam pentru americani, ca și mai 1968 pentru francezi au contribuit la repunerea pe scenă a unei idei-forță în S.F. — noțiunea de ordine, căci S.F.-ul vizează mai curînd să abolească lumea decît s-o transforme sau s-o critice! Putem ghici scandalul provocat de Norman Spinrad, cînd a publicat, în 1969, *Jack Barron și eternitatea*, unde denunță la grămadă puterea banului, corupția politicienilor, demagogia mass-mediei; aici politica este cea care irupe direct în S.F.: *tot ceea ce vă reprezentați mă dezgustă. Partidul republican nu mai este decît o adunătură de bătrînei, adoratori orbi ai lui Wallace, bogătași paranoici a căror definiție o președintelui se situează la cîțiva ani-lumină la dreapta lui Adolf Hitler.* Acum în această epocă, apar autorii cei mai originali și cu adevărat moderni: Philip K. Dick — *Zeul venit din centaur*, *Minciuni și Compania*, *Blade runner* și universurile sale iluzorii, John Brunner, care denunță suprapopularea în *Toți la Zanzibar*, poluarea în *Turma oarbă* sau imperialismul nord-american în America latină — *Orașul este o tablă de șah*. Franța nu rămîne în urmă, cu scriitori ca Michel Jeury — *Le temps incertain*, Jean Pierre Andrevon — *Il faudra bien se resoudre à mourir seul*, Dominique Douay — *Cinq solutions pour en finir* sau Pierre Pelot — *Parabellum Tango*.

Dincolo de conținutul adesea coroziv, ficțiunea speculativă introduce în sînul S.F.-ului tehnici narative ieșite din literatura generală: Michel Jeury, Philippe Curval sau J. G. Ballard constituie cele mai bune exemple.

Nu-i mai puțin adevărat că formele S.F.-ului, așa reperabile și clasificabile cum sînt, uneori se interpenetrează și se îmbogățesc mutual. Și dincolo de aparența pe care o îmbracă, *S.F.-ul este imaginație liberă!*

traducere de CONSTANTIN COZMHUC ■

*) Articol apărut în revista „Le francais dans le monde" nr. 193, mai—iunie, 1985. Publicat cu aprobarea redacției.

Traian Urdea
Dorin Davideanu

Actualitatea științifică pe glob

• *Talangă electronică:* Un grup de specialiști de la Universitatea din Bao-Bao au pus la punct un aparat destinat imitării sunetelor produse de acest foarte popular instrument muzical cu ajutorul căruia s-au obținut performanțe deosebite. De exemplu, raportul zgomot/semnal atinge valoarea de $1/10^{12}$. Aparatul vine în ajutorul celor care posedă, îngrijesc sau conduc turmele la păşunat şi invers, nemaifiind nevoie de acum încolo ca aceştia să tragă de urechi, să legene sau să fugărească prin câmpii oaia purtătoare de talangă. Se realizează astfel o importantă economie de timp.

• *Un fenomen deosebit de rar:* a fost înregistrat zilele trecute într-un orăşel din Uzulchistan, unde a început să plouă de jos în sus. Se apreciază că locuitorilor nu le-au ajuns cratiţele, oalele, ligheanele, dulapurile, mesele, degetele de la mîini şi de la picioare, ca să astupe presupusele orificii apărute în sol. S-au înregistrat diferite pagube materiale.

• *O cetate uitată:* Cercetători din diverse domenii (istorie, arheologie, arhitectură), îmbinînd pasiunea şi entuziasmul cu tenacitatea şi perseverenţa, străbat în prezent neumblatele păduri sud-americane. Scopul lor: descoperirea vestigiilor unei cetăţi aparţinînd vechilor amerindieni. În ipoteza cercetătorilor, această cetate, situată într-o zonă greu accesibilă, a rămas necunoscută conchistadorilor, fiind părăsită mai apoi de însuşi locuitorii ei şi în cele din urmă uitată. Rezultatele de pînă acum confirmă această ipoteză, căci nici o aşezare de acest fel nu a fost descoperită, ba mai mult, nicăieri localnicii nu-şi amintesc să fi existat aşa ceva. Este vorba, deci, de o cetate într-adevăr uitată.

• *Descoperire:* În întunecata junglă amazoniană a fost descoperită recent o muscă zburînd cu o viteză ce depăşeşte 3 Mach. După îndelungate studii, efectuate în laboratoarele N.A.S.A. de o echipă de specialişti, s-a ajuns la concluzia că această singularitate zoologică nu respiră, nu se hrăneşte şi nu se gîndeşte la nimic în timpul zborului.

• *Poduri subacvatice:* Nu peste multă vreme, aceste creaţii de artă inginerească vor asigura legătura între diferite insule de pe glob, poate chiar între continente, la o adîncime care să nu stînjenească navigaţia maritimă. Pe arcadele podurilor subacvatice vor circula trenuri de mare viteză, cu un profil hidrodinamic. Un ultim amănunt: tradiţionalele tăbliţe avertizoare — „Traversarea liniilor este interzisă", „Atenţie! 27 000 Volţi! Pericol de electrocutare!", „Nu deschideţi uşile în timpul mersului!", „Nu vă aplecaţi în afară!" — vor deveni cu totul inutile.

• *Ochelari opaci:* Ochelarii cu lentile colorate, avînd menirea de a feri ochii de strălucirea uneori prea puternică a soarelui, sînt totuşi ineficace la persoanele foarte sensibile. Un grup de cercetători a decis să taie nodul gordian, creînd ochelarii opaci. Beneficiarii acestora păstrează contactul vizual cu lumea înconjurătoare prin intermediul unor microecrane cu cristale lichide plasate pe faţa interioară a lentilelor. Imaginile sînt colectate de o cameră tv miniaturală, care avînd diferite forme, poate fi purtată la rever (garoafă), la centură (breloc), la manşeta cămăşii (buton) ş.a.m.d., oferind totodată unghiuri de vedere inedite asupra realităţii.

Fredric Brown

Margarete

Dr. Michaelson îşi conducea soţia, care se numea d-na Michaelson, prin complexul seră-laborator. Era pentru prima dată, după multe luni de zile, cînd d-na Michaelson vizita astfel locul unde soţul său se dedica experienţelor şi cercetărilor şi, în aceste luni, fuseseră montate numeroase instalaţii noi.

— Vorbeai deci serios, John, zise în cele din urmă d-na Michaelson, atunci cînd îmi povesteai despre experienţele tale asupra comunicării cu florile? Eram sigură că glumeai.

— Cituşi de puţin, era foarte serios. Contrar părerii generale, florile posedă inteligenţă, cel puţin una fragmentară.

— Totuşi, ele nu pot vorbi!

— Nu aşa cum vorbim noi. Dar, contrar părerii generale, florile comunică între ele. Telepatic, oarecum, şi proiectînd nu cuvinte, ci imagini.

— Comunică poate între ele, dar n-o să-mi spui că...

— Draga mea, contrar părerii generale, e posibilă stabilirea unei comunicări între oameni şi flori; e adevărat că pînă acum nu am reuşit să stabilesc comunicarea decît într-un singur sens: izbutesc să le captez gîndurile, dar nu pot să le trimit la rîndul meu mesaje.

— Dar... dar cum procedezi, John?

— Contrar părerii generale, gîndurile — fie ele umane sau florale — sînt unde electromagnetice care pot fi... dar nu va fi mai simplu să-ţi arăt cum funcţionează.

Dr. Michaelson îşi chemă asistenta, aflată în celălalt capăt al încăperii:

— Domnişoară Wilson, vrei să-mi aduci comunicatorul?

D-ra Wilson aduse comunicatorul. Era o banderolă care se fixa pe frunte; din ea ieşea un fir, ce se termina într-o tijă prevăzută cu un miner izolant. Dr. Michaelson fixă banderola pe fruntea soţiei sale şi îi dădu tija.

— E foarte simplu: îndreptă tija spre o floare, şi se comportă ca o antenă captatoare de gînduri. Şi vei constata cum, contrar părerii generale...

Dar d-na Michaelson nu-şi mai ascultă soţul. Rămăsese încremenită, cu antena îndreptată spre un vas cu margarete aşezat pe pervazul ferestrei. După ce ascultă astfel cîteva minute, d-na Michaelson puse antena pe masă, scoase un pistolet din poşetă şi îşi ucise întîi soţul, apoi pe d-ra Wilson.

Contrar părerii generale, pentru a afla dacă te iubeşte, nu te iubeşte, te iubeşte, nu te iubeşte... nu e neapărat nevoie să smulgi petalele margaretelor.

Sfîrşit

Profesorul Jones frămînta teoria timpului de cîţiva ani.

„Am găsit ecuaţia cheie, îi spuse într-o zi fiicei sale. Timpul este un cîmp. Maşina aceasta, construită de mine, poate acţiona asupra acestui cîmp şi chiar să-l inverseze sensul".

Şi apăsînd butonul spuse: „Acum timpul va trebui să curgă invers curgă să trebui va timpul acum" spuse butonul apăsînd şi.

„Sensul inverseze să-i chiar şi cîmp acestui asupra acţiona poate, mine de construită, aceasta maşina. "Cîmp este timpul. Sala fiicei zi într-o spuse îi, cheie ecuaţia găsit am."

Ani cîţiva de timpului teoria frămînta Jones profesorul.

tişrîfS

În româneşte de **DORIN DAVIDEANU** şi **CONSTANTIN COZMIUC**

Kingsley Amis

Viaţa lui Mason

— Mă pot aşeza lîngă dumneavoastră?

Bărbatul, potrivit la statură, îmbrăcat în ceva banal, cu o figură ştearsă şi anonimă, privi în sus către Pettigrew, care aştepta în picioare la colţul mesei, cu paharul de bere în mînă.

— Cum să nu, luaţi loc.

— Pot să vă ofer un pahar?

— Nu, mulţumesc, mă simt bine şi aşa, rosti bărbatul potrivit la statură, arătînd paharul aproape plin din faţa lui. În jur, aspectul obişnuit al unui bar, un barman, consumatori singuri sau cîte doi, nimic care să atragă atenţia.

— Nu ne-am mai întîlnit, aşa-i?

— Nu, din cîte-mi dau eu seama.

— Bine. Asta-i bine. Mă numesc Pettigrew, Daniel R. Pettigrew. Dumneavoastră cum vă numiţi?

— Mason. Herbert George Mason, ca să fiu mai precis.

— Ei bine, cred că asta-i minunat, nu-i aşa George ... Herbert ... Mason? Pettigrew vorbea de parcă ar fi urmărit o schemă din memorie. Acum, ce-ar fi să-mi dai numărul tău de telefon?

Din nou Mason ar fi avut prilejul să reacţioneze împotriva manierelor bulversante ale lui Pettigrew, dar se limită la „Mă găsiţi destul de uşor în cartea de telefon".

— Nu, s-ar putea să fie mai mulţi cu acelaşi nume. Să nu pierdem timpul... te rog.

— Fie, în fond este o informaţie deja făcută publică. 2-3-2-5...

— Stai aşa, e prea repede pentru mine. 2-3-2...

— 5-4-5-4.

— Ce baftă. Am să pot să mi-l amintesc.

— De ce nu-l notaţi, dacă este atît de important pentru dumneavoastră?

La asta, Pettigrew afişă un rînjet superior care se pierdu însă într-o expresie dezamăgită.

— Cum, nu ştii la ce-mi foloseşte? Oricum, 2-3-2-5-4-5-4. Ce-ar fi să-ţi dau şi eu numărul meu? Deci, 7...

— Nu doresc numărul dumitale de telefon, domnule Pettigrew, glăsui Mason, arătîndu-se uşor vexat, şi trebuie să adaug, că deja regret că ţi l-am dat pe al meu.

— Dar trebuie să ţi-l dau pe al meu!

— Aiurea, lasă-te de astea.

— O propoziţie, hai să stabilim o propoziţie pe care să ne-o comunicăm dimineaţa.

— Vrei să-mi explici şi mie ce înseamnă toate astea?

— Te rog, timpul este limitat.

— Repeţi asta mereu. Începe să fie...

— Totul s-ar putea sfîrşi în orice moment, iar eu s-ar putea să mă pomenesc într-un loc total diferit, presupun că la fel şi tu, deşi nu mă pot opri să mă îndoiesc că...

— Domnule Pettigrew, ori îmi explici ce se întîmplă, ori îţi iei tălpăşiţa.

— Bine, făcu Pettigrew, a cărui dezamăgire creştea, dar mă tem că nu va folosi la nimic. Vezi, cînd am început să discutăm, mi-a trecut prin minte că ai putea fi o persoană reală, asta din pricina modului în care...

— Scuteşte-mă de bîiguieli infantile, pentru numele lui Dumnezeu! Deci eu nu sînt o persoană reală, mîrîi Mason agresiv.

— Nu asta am vrut să spun, dar literalmente cam asta-i situaţia.

— Oh, Doamne, eşti beat sau ţicnit?

— Nici una, nici alta. Dorm.

— Dormi? Pe figura ştearsă a lui Mason se citea o neîncredere totală.

— Da aşa cum am mai spus, prima dată te-am luat drept o persoană reală aflată în aceeaşi situaţie ca şi mine: dormind, visînd, conştient de asta, şi preocupat de ideea de a schimba numere de telefon şi aşa mai departe, cu scopul de a lua contact a doua zi cu persoanele întîlnite pentru a confirma această experienţă. Asta ar putea dovedi cîte ceva privitor la mintea umană, nu-i aşa? Oameni comunicînd prin vise. Păcat că aşa de puţini realizează că de fapt visează. Eu am trăit asemenea experienţe doar de patru ori în 20 de ani, şi de atunci n-a mai mers nimic. Ori uitam amănuntele, ori descopeream, ca şi în cazul de faţă, că persoana este inexistentă. Dar am să continui să...

— Eşti nebun.

— Nu. Desigur, este greu de crezut că tu existi cu adevărat, dar ai face mai bine să admiţi o asemenea experienţă, în loc să mă contrazici. După cum am mai spus, s-ar putea însă să mă înşel.

— Este îmbucurător că admiţi asta. Mason se calmase şi-şi aprinsese ţigara. Rezumat al vieţii mele pînă acum, mi-ar trebui toată noaptea, şi încă ar fi prea mult de reţinut pentru cineva cu memorie mediocră. Ne terminăm băuturile şi ţa. Numele meu, cum ţi-am mai spus, este Herbert George Mason. Am 46 de ani, sînt însurat, am trei copii, lucrez în comerţul cu mobilă şi, ca să-ţi fac un rit o ţigară. Nu ştiu prea multe despre aceste lucruri, dar nu eşti prea departe de eroarea pe care eşti gata s-o accepţi. Acum dă-mi voie să te asigur că nu exist doar de cinci minute, şi doar în mintea te duc la mine acasă să-ţi dai seama că...

— Eşti doar omul din visul meu, cel care vorbeşte, spuse Pettigrew tare.

2-3-2-5-4-5-4. Am să sun la numărul ăsta, dacă există, dar n-ai să fii tu cel de la capătul firului. 2-3-2...

— De ce eşti aşa agitat, domnule Pettigrew?

— Din pricina a ceea ce s-ar putea întîmpla cu tine în orice clipă.

— Asta-i o... ameninţare?

— Telefonul! urlă el. E mai tîrziu decît am crezut!

— Telefonul? repetă Mason clipind şi holbîndu-se la Pettigrew, care era în continuă transformare.

— Cel de lîngă mine. Mă trezesc!

Mason îl înşfăcă de braţul care dispăruse în cea mai mare parte, Pettigrew devenise o lumină tot mai palidă, iar cînd Mason îşi privi mîna cu care-l apucase îi veni destul de greu să admită că nu mai avea nici degete, nici oase, nimic.

* Din volumul lui KINGSLEY AMIS, „Collected Short Stories".

În româneşte de **SILVIU GENESCU** ■

Acest „PARADOX" a fost îngrijit de DORIN DAVIDEANU, GYÖRFFY GYÖRGY, VIOREL MARINEASA şi ilustrat de SERGIU NICOLA.